יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

היינט 8 זייטען

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 206 | Łódź, Poniedziałek, 4 września 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י״ג אלול תרצ״ג | № 206

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אויפלעזען אלע ארגאניזאציעס

וואס ברעכען די דיסציפלין אין ציוניזם

קליינע עקזעקוטיווע פון 6 פערזאן

אזעלכע בעשלוסען זענען אנגענומען געווארען אויף דער נעכטיגער זיצונג פון ציוניסטישען קאנגרעס

פראג, 3 (יט״א טעלעגראפיש).

אויף דער נאכט־זיצונג פון שבת אויף זונטאג האט לעווענסאן רעפערירט וועגען די תרבות־פראגען. א טייל לינקע האבען זיך ארויסגעזאגט געגען בעלעסטיגען די עקזעקוטיווע מיט נייע הוצאות אויף קולטור־צוועקען אין גלות. די לינקע האבען גרינבוימען, וועלכער האט געפיהרט די זיצונג געמאכט אנ'אבסטרוקציע.

דעם פארזיץ האט דאן איבערגענומען לעוא מאצקין. ס'זענען אנגענומען געווארען א רייה בעשלוסען אז העברעאיש זאל ווערען די אומגאנגס־שפראך אין די ציוניסטישע אינסטיטוציעס.

ס'איז אויך אנגענומען געווארען א שארפע רעזאלוציע אויפצולעזען אלע ארגאניזאציעס און אויסצושליסען יחידים וואס ברעכען די דיסציפלין אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. צו דעם צוועק שאפען א טריבונע וואס זאל ארויסטראגען דעם אורטייל אין משך פון 6 חדשים.

4 א זייגער פארטאג איז די זיצונג געשלאסען געווארען.

די נעכטיגע זיצונגען פון די קאמיסיעס

פראג, 3 (יט״א טעלעגראפיש).

אין משך פון טאג זענען פארגעקומען זיצונגען פון די קאמיסיעס.

די נאכמיטאג־זיצונג האט בעהאנדעלט א ריי ארגאניזאציאנעלע פראגען.

ווער זאל האבען וואהל-רעכט

לויט דער מיינונג פון יצחק גרינבוים

פראג, 3 (יט״א טעלעגראפיש).

אויף דער היינטיגער פלענאר־זיצונג איז אנגענומען געווארען דער פארשלאג, אז דער אקציאנס־קאמיטעט זאל זיין בערעכטיגט מיט צוויי דריטעל שטימען צוזאמענצורופען דעם קאנגרעס יעדע 3 יאהר.

ס'איז אויך אנגענומען געווארען דער פארשלאג צו שטיצען דעם פעראיין „מגן“.

גרינבוימס פארשלאג אז וואהל־רעכט צום קאנגרעס זאלען האבען נאר די דעלעגאטען וואס בעהערשען העברעאיש איז נישט אנגענומען געווארען.

דריי און דריי

6 מיטגלידער פון א קליינער עקזעקוטיווע

פראג, 3 (יט״א טעלעגראפיש).

די עקזעקוטיוו־פראגע איז נאך אלץ נישט אויפגעקלערט.

ס'איז נישט אויסגעשלאסען, אז ס'וועט געבילדעט ווערען אנ'אזוי גערופענע קליינע עקזעקוטיוו פון 6 פערזאן: 3 פון די לינקע און 3 פון די אלגעמיינע.

אפגעווארפען דעם פארשלאג

וועגען בילדען דעם טעריטאריאלען פערבאנד

פראג, 3 (יט״א טעלעגראפיש).

מיט א מעהרהייט שטימען געגען די לינקע איז אפגעווארפען געווארען דער פארשלאג וועגען בילדען דעם טעריטאריאלען פערבאנד.

9 א זייגער אין אווענד איז די זיצונג איבערגעריסען געווארען און וועט בענייט ווערען פאר האלבע נאכט.

דער קאנגרעס וועט, לויט אלע וואהרשיינליכקייטען זיך שליסען נישט פריהער ווי מארגען אין אווענד.

די לעצטע רעדנער אין דער גענעראל-דעבאטע

אויף דעם ציוניסטישען קאנגרעס אין פראג

פראג, (יט״א). דער טעלעגראפישער יט״א־בעריכט וועגען פערלויף פון דער גענעראל־דעבאטע אויף דעם 18־טען ציוניסטישען קאנגרעס דארף נאך דערגענצט ווערען מיט פאלגענדע רעדעס, וועלכע זענען געהאלטען געווארען פאר'ן שלוס פון דער גענעראל־דעבאטע.

דר. אברהם גאטעסדינער (מזרחי, מזרח־גאליציען) האט אנגעוויזען אז אין דער איצטיגער קאטאסטראפאלער לאגע פון יודישען פאלק דארף מען לאזען אן א זייט דעם פאליטישען קאמף און זיך פערנעהמען מיט'ן יודישען גורל און צוקונפט. אין א״י קומט נישט פאר א קלאסען־קאמף נאר אנ'אינטערעסען־קאמף, אנ'אויסגלייך אין דעם אינטערעסען־קאמף צווישען יודען דארף מען זוכען אין דער תורה, אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע הערשט א טענדענץ וואס איז פרעמד דעם יודענטום, דאס איז די שטרעבונג צו דער מאכט.

דער מזרחי לעבט איבער אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע א פיינליכע טראגעדיע, אלע בעשלוסען און צוזאגען בנוגע דעם מזרחי ווערען נישט ערפילט. די רעליגיעזע געפיהלען ווערען אין א״י אויף יעדען טריט און שריט בעליידיגט. מען שטערט דעם מזרחי אין דער הכשרה־ארבייט און מען נעהמט אויך אן פערשידענע מיטלען, כדי אריינצולאזען קיין א״י וואס ווינציגער רעליגיעזע יודען, הגם דער רעליגיעזער חלוץ איז דער פאסיגסטער עלעמענט פאר א״י. מיר וועלען אבסאלוט ווייטער נישט ערלויבען — רופט אויס דער רעדנער — אז מען זאל אונז בעהאנדלען אין דער ארגאניזאציע אלס שטיפקינדער, מען מוז מאכען א סוף צום ברודער־האס און פערשטארקען די ארגאניזאציע אין הסכם מיט דער פאדערונג פון דער צייט.

מ. נוישטאט (ארבייטער־פארטיי ,פוילען), ווייזט אן אין זיין רעדע, אז ארץ־ישראל איז שוין לאנג נישט פאר די ציוניסטישע מאסען אנ'אבסטראקטע אידעע און ווייטער מיראזש. די גרויסע נויט פון יודישען לעבען האט ארויסגערוקט א״י אין דער ערשטער רייה אלס רעטונגס־מיטעל, העכער 50 פראצ. פון אלע שקל־צאהלער זענען יודען פון פוילען, וועלכע ווערען בעפליגעלט מיט דער האפנונג אז א״י וועט לינדערן די ביטערע לאגע פון די יודישע מאסען, מאנכע זעהען דערין די ווירקליכע קראפט פון ציוניזם. דער ציוניזם איז א פראדוקט פון דער נויט פון די יודישע מאסען פון זייער היים און באדענלאזיגקייט. עס זענען פערהאן פארטייען וועלכע ווילען אויסנוצען די נויט פון די מאסען פאר זייערע ענגע פאליטישע אינטערעסען. זיי רעדען אין די וועהלער אז ווען נישט די פייזע ארבייטער פונ'ם א״י וואלטען זיי געקאנט איבערפיהרען פיל יודען קיין א״י, וואו זיי זאלען פארטזעצען זייער עקזיסטענץ אלס הענדלער און פערמיטלער. מען רעדט איין די יודישע מאסען אז אייגענטליך איז וועלכע עס איז זעלבסטשטענדיגע אנשטרענגונג, צוועקלאז, נויטיג זענען בלויז גרויסע דעמאנסטראציעס און עפעס א מיסטעריעזע קראפט וועט שוין אויפבויען א״י און וועט שאפען אלץ וואס עס איז נויטיג די יודען. עס איז די פליכט פון דער לייטונג צו זארגען דערפאר, אז די יודישע מאסען זאל גענוי זיין אינפארמירט וועגען דעם, וואס עס קומט פאר אין א״י, מען טאר נישט טאלעריר'ען אז עס זאל אויפ'ן קערפער פון ישוב פונאנדערוואקסען ווילדע געוויקסען, וועלכע זאלען שפעטער ארויסרופען ענטטוישונג, גלייך ווי דאס איז געשעהען אין יאהר 1925־1926, דער קאנטאקט פון דער לייטונג מיט די ברייטע מאסען איז א צו שוואכע.

דער רעדנער געהט איבער צו דער דייטשער פראגע און שטעלט פעסט אז די פראפעסיאנעלע קריכער און מהדי־פית־זינגער וועלכע קושען שטענדיג דעם פריץ רוט זענען פלוצלונג געווארען גרויסע העלדען. די סאציאליסטען קעמפען געגען פאשיזם און בלוט־הערשאפט נישט נאר דאן ווען זיי געפינען זיך אין א זיכער ארט. נאר שטענדיג און אומעטום. מען קען נישט גלייכצייטיג סימפאטיזירען מיט'ן פאשיזם אין איטאליען און פראטעסטירען געגען דעם היטלעריזם אין דייטשלאנד. פאר אונז איז דער באיקאט־לאזונג בלויז א טייל פון קאמף געגען היטלעריזם. דער לאזונג וועט געפינען אנ'אפקלאנג ביי די מאסען ווען ער וועט זיין ענג פערבונדען מיט'ן גאנצען קאמף געגען סיסטעם, וואס פיהרט אויך צום אנטיסעמיטישען בארבאריזם. כמעט פופציג פראצענט פון די קאנגרעס־פוילישע ציוניסטען שטיצען דעם ארבייטער־ציוניזם די ציוניסטישע אינסטיטוציעס טארען ווייטער נישט איגנארירען די ברייטע ציוניסטישע מאסען.

הרב דר. הירשפעלד (מזרחי). ערקלערט אז אלס אלטער ציוניסט אבער נישט קיין פארטיי־פיהרער, נאר פארזיצער פון א קליינער לאנד־ארגאניזאציע, וויל ער פעסטשטעלען אז נישט בלויז צווישען די דעלעגאטען נאר אויך אויף דער יודישער גאס הערשט א שלעכטע שטימונג צוליב דעם איצטיגען קאנגרעס. אין משך פון צעהן טעג האט דער קאנגרעס נישט געלאזט הערען דעם יודישען פאלק קיין איין פאזיטיוו, שעפעריש און אויפבויענד ווארט. דאס יודישע פאלק ערווארט ארבייט. ווי זאלען מיר ארבייטען, ווען מיר געהען ארויס פון דאנען מיט פערביטערטע הערצער און פערגיפטעטע נשמות?

איבערגעהענדיג צו די מזרחי־פאדערונגען זאגט דער רעדנער, אז די הכשרה אין גלות מוז געבויט ווערען אויף רעליגיעזע יסודות. אנדערש איז נישט מעגליך צו בויען א״י. שפילט זיך נישט מיט'ן רעליגיעזען געפיהל — פערענדיגט הרב הירשפעלד זיין רעדע.

ה' ראזענהעק (ראדיקאל): מען מוז איינפיהרען רעפארמען, וואס זאלען פערגרעסערען די הכנסות פון די פאנדען, ווער עס האט גארנישט געטון פאר די קרבנות טאר נישט האבען קיין אקטיווען וואהל־רעכט. מען מוז מעהר זארגען פאר דער העברעאישע ערציהונג. די העברעאישע שול איז דער אנפאנג פון דער הכשרה. די עקזעקוטיווע האט נישט ערפילט דעם בעשלוס פון 16־טען קאנגרעס צו שאפען א דעפארטאמענט פאר קולטור־ארבייט אין גלות. מיר פאדערען פון קאנגרעס צו בעאויפטראגען די עקזעקוטיווע, אז זי זאל ענדליך פערבעסערען דעם דאזיגען פעהלער.

ד״ר ארענשטיין (אלגעמיינער ציוניסט): די אלגעמיינע ציוניסטען האבען געהאפט, אז דער סתם־ציוניזם וועט ראטעווען די לאגע און ארום זיך קאנצענטרירען דעם גאנצען קאנגרעס. ליידער שטעהען מיר דא פערצווייפעלט. מיר וועלען ווייטער קעמפען אבער פון קאנגרעס נעמען מיר נישט מיט קיין האפנונגען.

הרב מנחם האגער (מזרחי): אויפ'ן קאנגרעס, זאגט דער רעדנער, פלעגען געוועהנליך זיצען פיל רבנים, וואו זענען זיי איצט? איהר האט זיי אלעמען פעריאגט מיט אייער טאקטיק אין גלות און אין א״י. אויב איהר אליין ווילט נישט די רעליגיע, קענט איהר דאך אונז נישט צווינגען, אז אונזערע קינדער זאלען דורכגעהן א הכשרה, וואס בעליידיגט אונזערע רעליגיעזע געפיהלען.

לסוף האט נאך גערעדט דער פארשטעהער פון די תימנער ארבייטער באדיכין, וועלכער קריטיקירט שארף די רעוויזיאניסטען און ערקלערט, אז זיי זייען האס און שטרייט געגען דעם ארגאניזירטען יודישען ארבייטער, דער קאנגרעס מוז צוריקשטעלען א ריינע אטמאספער אין א״י. דער רעדנער בעקלאגט זיך וואס עס ווערט זעהר ווייניג געטון פאר די תימנער יודען.

צוויי גרויסע קאטאסטראפעס

פאריז, 3. (ספ. טעל.)

אין פריימינג היבטער מעץ, איז אין די שטיינברעכעריען פארגעקומען אנ'אויפרייס, אין רעזולטאט פון וועלכען עס זענען דערהרגעט געווארע 7 ארבייטער און איין אינזשיניער. עטליכע ארבייטער זענען שווער פערוואונדעט געווארען

פאריז, 3. (ספ. טעל.)

לויט ידיעות פון דיאן אין קווינסי איז פארגעקומען א צוזאמענשטויס פון א צוג מיט אנ'אויטא 8 פאסאזשירען פונ'ם אויטא זענען דערהרגעט געווארען.

פאראפירט דעם סאוויעטיש-איטאליענישען נישט-אגרעסיע-אפמאך

רוים, 3 (ספ. טעל.)

שבת בייטאג איז אין פאלאצא ווענעציא פאראפירט געווארען דורך מוסאליני'ן און דעם אמבאסאדאר פון סאוויעט־רוסלאנד דער פאקט פון פריינדליכקייט, נייטראליטעט און נישט־אגרעסיע צווישען איטאליען און די סאוויעטען.

דער פאקט ענטהאלט 7 ארטיקלען.

קאנטרא פארבשטיינ'ען אין דער עקזעקוטיווע

פראג, 3 (ספ. טעל.) די לינקע טרעטען פרינציפיעל ארויס געגען פארבשטיינס אנטייל אין דער עקזעקוטיווע. עס איז ארויסגערוקט געווארען דער פראיעקט צו דערווייטערען פון דער עקזעקוטיווע סיי פארבשטיינען, סיי גרינבוימען.

די מזרחיסטען האבען דערקלערט, אז אהן פארבשטיינען וועלען זיי אין דער עקזעקוטיווע נישט אריין.

היטלער אלס קולטור-שומר...
זיין נעכטיגע רעדע אין נירענבערג

בערלין, 3 (ספ. טעל.) היינט, אין דעם לעצטען טאָג פון קאָנגרעס פון דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער פּאַרטיי אין נירענבערג, האָט היטלער, אין דער אַנוועזענהייט פון דיפּלאָמאַטישען קאָרפּוס און געסט, געהאַלטען אַ רעדע, אויסרעכענ-דיג זיך ווענען די אַנשויאונגען זיינע אויף די קוואַלען פון פּאָליטישער מאַכט אין דער מלוכה.

ער האָט פּראָקלאַמירט דאָס רעכט פונם שטאַר-קען אויף הערשאַפט אלס אַ פּועל יוצא פון ראַסען-פערשידענהייטען אויף דער ערד. פאַר אַ פּרימי-טיווער פאָרם פון הערשען האַלט ער דעם קאָמוניזם, וועלכער איז, לויט זיין מיינונג אַ נאַטירליכע ער-שיינונג אין אַן'אור-צושטאַנד פון מענשען, אָבער מיט דער ענטוויקלונג פון דער מענשהייט קומט דאָס אונטעראָרדענען זיך פון די נידעריגע ראַסען-עלעמענטען צו די העכערע, און די פיהרונג גייט איבער פון די נידעריגע ראַסען-עלעמענטען צו די שטאַרקערע ראַסען, וועלכע זענען מעהר צוגעפּאַסט צו דעם הערשען.

היטלער טאַדעלט דעם דעמאָקראַטיש-בירגער ליכען רעזשים, אלס אַזא וואָס פערמאָגט נישט קיין הערשישע און העלדישע אייגענשאַפטען. אויך די קאָמוניזירענדע עלעמענטען, וואָס זענען אָפּאָ-זיציאָנעל געשטימט לגבי דעם דעמאָקראַטישען בירגערטום, האָבען נישט — לויט היטלערס מיי-נונג — קיין פעהיגקייטען צו אָרגאַניזירען די מאַכט און דערפאַר הויבען זיי אָן אַ רעגרעס-תקופה אין אַלע קולטור-געביטען.

היטלער דערמאָהנט דורך אגב, אז ערשט אין 1919 האָט ער בעאַרבייט דעם ענטשפּרעכענדען פּראָגראַם. וואָס האָט זיך קאַטעגאָריש געגענגע-שטעלט דער פּאַציפיסטיש-דעמאָקראַטישער וועלט. אין משך פון 14 יאָהר האָבען זיך זיינע אַנפיהרער געהאַרטעוועט אין קאַמף. ביז היינט זענען פון צווישען 45 מיליאָן דייטשען אָרגאַניזירט געוואָרען 3 מיליאָן קעמפער, וועלכע זענען פאָרשטייער פון דער פּאָליטישער. אַנפיהרערשאַפט פונם פאָלק. פאַר דער דאָזיגער לייטונג שטייט אָבער די איבערווי-גענדע מעהרהייט פון אלע דייטשען.

אונטערנעהמענדיג אַ קאַמף מיט'ן באָלשע-וויזם, פיהרט דייטשלאַנד אויס אַן'אמתע איראָפּע-אישע שליחות, ווייל אויב איין פאָלק אפילו אין מערב אָדער מיטעל-איראָפּא זאָל זיך אונטערגעבען דעם באָלשעוויזם — וועט דער דאָזיגער סם צו-שטערען די עלטסטע און שענסטע קולטור-אוצרות אויף דער ערד!

נאָך דער דאָזיגער רעדע איז דער פּאַרטיי-קאָנגרעס געשלאָסען געוואָרען.

אויף אינדוסטריע-צוועקען
350 טויזענד פונט א הלוואה נעמט תל-אביב

ירושלים, 3 (יט"א טעלעגראַפיש) ווי יט"א דערוואוסט זיך, האָט דער שטאָט-ראַט פון תל-אביב בעשלאָסען צו נעמען אַן'הלוואה פון 350 טויזענד פונט.

די הלוואה האָט דער תל-אביב'ער שטאָט-ראַט בעשלאָסען, ווייל תל-אביב האָט נישט בע-קומען קיין אַנטייל אין דער 2 מיליאָן הלוואה, הגם ירושלים און חיפה האָבען יאָ בעקומען.

תל-אביב איז דערום געצוואונגען צו אַ זעלבסשטענדיגער הלוואה אויף אינוועסטיציע און אינדוסטריע-צוועקען.

העכסטע מדרגה פון חוצפה
הלמאי דאָס ווערט געדולדעט איז א רעטעניש

פּאַריז, 3 (ספּ. טעל.)

די פייערונג פונם זיג פון דעם פּרייסישען מיליטער איבער דער אַרמעי פון נאַפּאָלעאָן דעם 3-טען הינטער סעדאַן, וואָס איז אָרגאַניזירט גע-וועז אויך נעכטען אין אַוועגער אויף זשואַנוויל — פאָרשטאָט פון פּאַריז — האָט זיך פערמאָסטען אויף אַ גאָר ברייטען אופן: מיט'ן אָנקומען פון דייטשע געסט, מיט מאַניפעסטאַציעס אָנגעפיהרט דורכן דייטשען אַמבאַסאַדאָר אין פּאַריז, ראָלאַנד קעס-טער.

אין די פונאַנדערגעשיקטע איינלאַדונגען איז געווען געזאָגט, אז דער אַמבאַסאַדאָר וועט האַל-טען אַ רעדע, אז עס וועט פאָרקומען אַ פּאַטריאָ-טישער קאָנצערט, און אז עס וועלען פערקויפט ווערען היטלערס פאָטאָגראַפיעס אויף וואוילטעטיגע צוועקען.

אין פּאַריז האָט די ידיעה וועגען דער פיי-ערונג אַרויסגערופען אַ פערשטענדליכע עמפּערונג.

„לא ליבערטע" שרייבט:

„מיר קענען נישט-נאָך אַזא ביישפּיל אין דער געשיכטע, אז אַ פרעמדע מלוכה זאָל האָבען די העזה צו פייערן איהר נצחון אויפן שטח און אין דער הויפּט-שטאָט פון אַן'אַנדער מלוכה, וועל-כען די דאָזיגע פייערונג דערמאָהנט די פיינליכסטע מפּלה. די היטלער-מלוכה האַלט אַפּנים, אז זי מעג אַלץ!".

מחמת דער געוואַלדיגער רעאַקציע פון דער פראַנצויזישער געזעלשאַפטליכער מיינונג, איז די מאַניפעסטאַציע אָפּגעלייגט געוואָרען אויף אַן'אומ-בעשטימטען טערמין.

די פראַגע פון אנקניפּען דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען
צווישען אמעריקא און די סאָוויעטען

פּאַריז, 3 (ספּ. טעל.)

האַוואַס איז מודיע פון וואַשינגטאָן, אז די פראַגע פון אָנקניפּען דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען צווישען אַמעריקא און סאָוויעט-רוסלאַנד דאַרף בעטראַכט ווערען אין דער נאָהענטסטער צייט.

אַ בעזונדערן דרוק אין דער הינזיכט איבען אויס אויף רוזוועלט'ן די אמעריקאנער עקאָנאָמישע ספערען, וועלכע האַלטען, אז דער האַנדעלס-אויס-טויש איז מעגליך נאָר ביי דער עקזיסטענץ פון נאָרמאַלע פּאָליטישע בעציהונגען צווישעןביידע לענדער.

די דאָזיגע שטעלונג זאָל אויך אונטער-שטיצען הול.

די דאַזשינקעס-פייערונג אין ספּאַלאַ

נישט קוקענדיג אויף דעם זעהר שלעכטען וועטער האָבען די דאַזשינקעס-פייערונגען אין ספּאַלאַ, מיט דער בעטייליגונג פונם מלוכה-פּרעזי-דענט, צוגעצויגען נעכטען אַן'עולם פון אַן'ערך 25 טויזענד פויערים פון גאַנצען לאַנד.

פּראָקלאַמירונג פון ארלאזאראוו היים אין לאדז

ווי ס'איז געווען צו ערוואַרטען, האָט די ידיעה וועגען דאָס שאַפען אין אונזער שטאָט אַן'אַרלאָזאָראָוו-היים, אַרויסגערופען גרויס צופרי-דענהייט און אַן'אַלגעמיינער צושטימונג. אַ בעזונ-דער וואַרימען אָפּקלאַנג האָט די איניציאַטיוו, צו שאַפען אַן'אָנדענק דעם געוו. פיהרער פון דער ארץ-ישראל'דיגער אַרבייטערשאַפט ד"ר חיים אַר-לאָזאָראָוו געפונען אין די קרייזען פון אַרבייטענ-דען א"י, און אין דער ציוניסטישער געזעלשאַפט.

די איניציאַטיוו-קאָמיסיע האָט נעכטען גע-רופען אַ גרעסערע פערזאַמלונג פון סימפּאַטיקער, און ס'איז אויסגעאַרבייט געוואָרען אַ גענויען אַרבייטס-פּלאַן. אין אויספיהר-קאָמיטעט זענען אַריין די ה"ה: ד"ר ה. בערלאַס, פּראָפ. ב. ברעט-האָלץ, ד"ר אַ. גיביאַנסקי, י. ווישליצקי, ז. ווינער, ג. האַכענבערג, דיר. ח. חובן, אינזש. פּ. לינדער, ג. ליכטענשטיין, ח. מאָלניק, אַדוו. ש. שאַיעוויטש, סט. שרעטער, מ. קאַמינער, מ. ראַסין, מ. רייבענ-באַך, ד"ר ב. לערכענפעל, ד"ר ז. עלענבערג און מ. שטראַסבערג.

איינשטימיג ווערט בעשלאָסען צו מאָביליזירען אַלע כחות, בכדי דאָס עפענען די אַרלאָזאָ-ראָוו-היים זאָל פאָרקומען אין דער נאָהענטסטער צייט צו ווענדען זיך מיט אַן'אַפּעל צו אַלע פריינד און סימפּאַטיקער פונם אַרבייטענדען ארץ-ישראל, צוצוהעלפען צו רעאַליזירען דעם דאָזיגען פּלאַן.

ראדיא-פּראגראם
מאָנטאָג, דעם 4 סעפּטעמבער 1933

11.58 — צייט-סיגנאַל. 12.05 — קאָנצערט. 12,25 — פּרעסע. 12,33 — קאָמוניקאַט. 12,35 מוזיק. 12,55 ידיעות. 2,55 גראַמאָפאָן, קאָמוניקאַ-טען פון לאָדז. 4 — קאָנצערט פון טשעכאָטשינעק. 5 — געשפּרעכען אין דער פראַנצויזישער שפּראַך. 5,15 קאָנצערט. 6,15 רעפעראַט. 6.35 גראַמאָפאָן. 6,55 זעלנערישע אוידיציע. 7,20 — פערשידענע. 7,40 פעליעטאָן. 8 — „מאַיאַדעראַ" — אָפּערעטקע פון ע. קאַלמאַן. בעת די פּויזעס — קאָמוניקאַט, ידיעות. 10 — קאָנצערט פון טשעכאָטשינעק. 10,25 ספּאָרט. 10,25 — קאָמוניקאַטען. 10,40 קאָנצערט פון טשעכאָטשינעק.

פון אויסלאנד

7,25 — וויען — אָפּערע. 8 לאָנדאָן וואַגנער-אָווענד. 8,45 — שטראַסבורג — סימפ. קאָנצערט. 9,05 — קאָפּענהאַגען — פּאָרטעפּיאַן-רעטשיטאַל.

פון יודישען טעאטער
אין פילהארמאניע

היינט, מאָנטאָג אָווענד צו פּאָפּולערע פּרייזען די אָפּערעטע „דער לעצטער טאַנץ", מיט מיכאל מיכאַלעסקא און בעטי סימאַנאָוו אין די הויפּטראָלען.

טעאַטער „פילהארמאניע"
20 נאַרוטאָוויטשאַ 20
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

גערענקט!
לעצטע געזעגנונגס-פאָרשטעלונגען!
היינט, מאָנטאָג, 9 אָוונט
גרויסע פּאָפּולערע
פאלקס-פאָרשטעלונג
צו זעהר ביליגע פּרייזן

מיכאל
מיכאלעסקא
צוזאַמען מיט דער נאַכטיגאַל פון דער יודישער ביהנע
בעטי סימענאוו
אין דער הערליכער איינציגער אָפּערעטע
דער
לעצטער טאנץ
בילעטען צו בעקומען אין טעאַטער-קאַסע

דר. מעד.
מ. העלער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
צוריקגעקעהרט
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פּיעטריקאָווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אָן שטענדיגע אויגען - קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אָווענד.

אכטונג, באלוט!!!
די איינציגע
פּוילישע - יודישע ביבליאָטעק
א. נ. פון א. אייזענשלאס
לימאַנאָווסקיעגאָ 15
פּראָקלאַמירט אַ ביליגען חודש אָהן קויציע חודש-אָפּצאָל פאַר אַרבייטסלאָזע נור 40 גר.
אַ גרויסער אויסוואַהל פון נייע ביכער.
די ביבליאָטעק איז אָפען יעדען טאָג (חוץ דינסטאָג) פון 7 ביז 10 אָווענד.

וויכטיג פאַר דער אָרימער לאָדזער בעפעלקערונג
דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אז ס'איז ערעפענט געוואָרען דאָס
אמבולאטאריום
ביים פעראיין „מלבוש ערומים"
שענקיעוויטשאַ 3/5,
וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן אָרט פון 9 פריה ביז 7 אָוו.
שיקט אויך אַרויס דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען מיט וויזיטען אַהיים
נעהמט אויך אָן געבורטען און אַלע אַרט אַנאַליזען. מינימאַלע אַבצאַה-לונגען. די פערוואַלטונג.

פאַר
גאלד, ביזשוטעריע
און לאַמבאַרד-קוויטעם
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
איזידאר פיאלקא
פּיעטריקאָווער 7.

Dr.
Wajnberg
ספּעצ. פון לונגען, האַרץ און סקלעראָזי-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9-10 פריה, 3-4, 8-9 אָוו.

גענוצטע פּוילישע
שרייב-מאשינען
ווערען געזוכט
זיך ווענדען אין דער בית-יעקב-שול
שרודמיעזסקאַ 32.
4919

Dr. med.
Z. Datyner
אורלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעהמט אָן פון 2-3 און פון 6-8 אָוו.

Dr. med.
B. ROBINSON
צוריקגעקעהרט
10 פּיעטריקאָווער 10
טעל. 131-86
נעמט אָן פון 3-4 נאָכמ. און 7-8 אָוו.

Dr. med.
Haltrecht
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 8—11 פריה, פון 1—2 מיטאָג און פון 5—9 אָוונט. זונטאָג פון 10—1 בטאָג
אַלע אַרט אַנאַליזען.
פאַר אַרבייטסלאָזע ליטשניצע, פריי

אונזער חשוב'ען פריינד
העניך וואלף בערקאן און פרוי
ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב
צוליב דער חתונה פון זייער זוהן
יוסף מיט פרל. פריידה רייזעל וויטעלזאהן
אויך דעם יונגען פּאָר ווינשען מיר אַ גליקליך צוזאַמענלעבען.
פערלאג
„נייער פאלקסבלאט"

צו דער עפענטליכקייט!
דערמיט זענען מיר מודיע דער עפענטליכקייט, אַלע קירושנער און שניידער, אז דער קירזשנער-כאַלופּניק
יוסף שאלים, פּיעטריקאָווער 16
איז בעת'ן לעצטען שטרייק פון די קירזשנער-כאַלופּניקעס, אַרויסגעטרעטען אויף אַ מיאוס'ען אופן נעגען דער קאָנטראָל-קאָמיסיע פון אונזער סעקציע.
גלייכצייטיג שטעמפּלען מיר די האַנדלונג פון די כאַלופּניקעס
טאכאוש און ריכטער
וועלכע זייענדיג אין אונזערע רייהען, האָבען איינצייטיג געשעדיגט אונזערע אינטערעסען.
די פאך-קאמיסיע
קירזשנער-כאַלופּניקעס ביים הנדווערקער-פעראיין
פּיעטריקאָווער 64.
4694

פּ. ס.! היינט, מאָנטאָג, דעם 4 סעפּטעמבער, פּינקטליך 8,30 אָווענד אַ פערזאַמלונג פון אַלע מיטגלידער, אויף דער טאָג-אָרדנונג: „לוין-אַקציע פון די אַרבייטער".

לאָדז, 4 סעפּטעמבער 1933

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 4 סעפּטעמבער 1933

אין ענגלאַנד קוקט מען קרום

אויף די רייסענישען צווישען די ציוניסטישע גרופּירונגען

צווישען די דעלעגאַטען פון די אַלגעמיינע ציוניסטען אויפ'ן קאָנגרעס האָט אַרויסגערופען אַ בעזונדערע אויפמערקזאַמקייט אין פּראַג דער מיטגליד פון ענגלישען פּאַרלאַמענט מיסטער דזשענער בענעט, וועמעס אונגעהויערע שאַרפע רעדע, בעת דער דעבאַטע אין ענגלישען פּאַרלאַמענט וועגען היטלעריזם, האָט בשעתו אַרויסגערופען אַלעמענס אינטערעס.

מיסטער דזשענער בענעט פערטרעט דעם ווייטשעפּעל אין לאָנדאָן און געהערט צו דער ליבעראַלער פּאַרטיי אונטער דער אָנפיהרונג פון הערבערט סאַמועל. דאָס ברייטע ענגלישע פּנים פון אַ 35-יעהריגען דזשענטעלמען דריקט אויס ענערגיע און ענטשלאָסענקייט. אין דער ציוניסטישער בעוועגונג געפינט ער זיך ערשט צוויי יאָהר, נאָר פון זיין טעטיגען אנטייל אין די אַלגעמיינע דעבאַטען פון די ציוניסטען איז צו זעהען, אַז ער איז דורכגעדרונגען מיט די אידעען פון ציוניזם און איז גרינדליך בעקענט מיט אַלע פּראָבלעמען פון זיי.

מיסטער בענעט האָט מיר ערקלערט, אַז ער לייענט אַלע ציוניסטישע אויסגאַבען און שטודירט די געשיכטע פון דער ציוניסטישער בעוועגונג. דעם גרעסטען טייל פון זיין געזעלשאַפטליכער אַרבייט ווידמעט ער דעם ציוניזם. אַ דאַנק די בעמיהונגען פון איהם און זיינע פּאָליטישע פריינד איז געשאַפען געוואָרען אַ פּאַרלאַמענטאַרישע קאָמיסיע פאַר פּאַלעסטינע און מיסטער בענעט איז סעקרעטאַר פון דער קאָמיסיע. צוזאַמען מיט איהם פיהרט דעם סעקרעטאַריאַט לאָרד אירינגטאָן. די אָנפיהרונג ליגט אין די הענט פון איינעם פון די אָנגעזעהענסטע פּאַרלאַמענטאַריער, סער ביוקען און איהם פערטרעט דער בעוואוסטער פּראָפּאַגאַנדיסט פון דער ציוניסטישער אידעע צווישען די ענגלענדער קאָל. וועדזשוואוד.

די ענגלישע פּאַרלאַמענטאַריער, וועלכע זענען פערזאַמעלט אין דער דאָזיגער פּאַלעסטינער קאָמיסיע, רעקרוטירען זיך הויפּטזעכליך פון ענגלענדער, געבוירענע קריסטען, וועלכע זענען דורכגעדרונגען מיטן גייסט פון דער ביבעל, וואָס דינט אין ענגלאַנד אַלס גרונד פון דער פאָלקס-קולטור. די קאָמיסיע געפינט זיך אין ענגער בעציהונג מיט דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין לאָנדאָן און שאַפט אַזוי אַרום אַ קאָנטאַקט צווישען דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע מיט דער ענגלישער רעגירונג. לויט דער איניציאַטיווע פון דער דאָזיגער קאָמיסיע שווימט נישט איינמאָל אַרויף עפּעס אַ פּאַלעסטינער ענין אין דער פאָרם פון אַן אינטערפּעלאַציע אָדער פאָרשלאַג אין פּאַרלאַמענט און אין אַ סך פאַלען ווירקען די מיטגלידער פון דער קאָמיסיע דירעקט אויף וויפיל דאָס איז אין לאַנד פון טראַדיציע און פאַרזיכטיגער פּאָליטיק מעגליך אויף די געזעצען, וואָס בעציהען זיך צו יודישער קאָלאָניזאַציע אין פּאַלעסטינע.

אַ חוץ דעם נעהמט מיסטער בענעט אַ טעטיגען אנטייל אין איינער פון די וויכטיגסטע יודישע אָרגאַניזאַציעס פון אינטערנאַציאָנאַלער בעדייטונג — „באָארד אָף דעפּיוטיס". דער פּרעזעס פון דער דאָזיגער אָרגאַניזאַציע ה' לאַסקי איז אויך געקומען לויט דער איניציאַטיווע פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער קאָמיסיע אויפ'ן קאָנגרעס קיין פּראַג און אין נאָמען פון אַלע יודען אין ענגלאַנד האָט ער אָפיציעל בעגריסט דעם קאָנגרעס.

וואָס איז שייך דער שטעלונג פון דער ענגלישער רעגירונג צום ציוניזם, ערקלערט בענעט, אַז זיכער, בעציהט זי זיך צו דעם אויפבוי פון פּאַלעסטינע דורך די יודען מיט גרויסע סימפּאַטיע און אנערקענונג.

„איהר, די קאָנטינענטאַלע יודען, זאָגט בענעט, קאָנט נישט פערשטיין די מענטאַליטעט פון די ענגלישע מלוכה-מענער. דאָרט קומט פאָר די ענדערונג פון די מיינונגען זעהר פּאַמעלעך און עס דאַרפען אַוועקגיין יאָהרען ביז די ענדערונג פון קורס פאָלגט נאָך דער ענדערונג פון דער מיינונג. כ'האָב אָפּט מיט מאַקדאָנאַלדען וועגען די ארץ-ישראל פראַגען, דאָסעלבע מיט זיין זוהן, וועלכער זיצט מיט מיר אין איין רייע אין פּאַרלאַמענט. מיר דיסקוטירען אָפט וועגען די ציוניסטישע פּראָבלעמען און זיי זענען ביידע זעהר גוט אינפאָרמירט וועגען אונזערע בעשלוסען און לײדער — וועגען אונזערע אינערליכע רייסערייען אויך. אין די רעגירענדע קרייזען מאַכען די דאָזיגע פּאַרטייאישע רייסערייען אַ זעהר שלעכטען איינדרוק. אַן ענגלישער מלוכה-מאַן פערשטייט דעם פּאָליטישען קאַמף אויף זיין אייגענעם שטייגער, לויט דער אַלטער טראַדיציע, זיי קאָנען נישט פערשטיין, פאַרוואָס די קעמפענדע פּאַרטייען קאָנען נישט קומען צו עפּעס אַ פּאָזיטיווען אויסגלייך, צו געמיינזאַמע פאָדערונגען אויפ'ן גרונד פון אַן איינהייטליכער פּלאַטפאָרם, עס איז זיי פרעמד די פאָרמען פון דעם קאַמף. אין ענגלאַנד זענען אַזעלכע פאָרמען פון קאַמף איינגאַנצען נישט בעקאַנט.

וואָס איז שייך דעם דייטשען ענין, פערזיכערט מיסטער דזשענער בענעט, אַז די גאַנצע ענגלישע געזעלשאַפטליכע מיינונג פערורטיילט די אָמשאַרפסטען די באַרבאַרישקייט פון היטלערס רעגירונג. די דייטשע יודען, וועלכע זוכען אַ דאַך אין ענגלאַנד, געפינען דאָרט די בעסטע אויפנאַהמע; אַ חוץ דעם האָבען זיך צוליב די היטלעריסטישע מעשים בעדייטענד פערטיפט אין ענגלאַנד די סימפּאַטיעס צום ציוניזם.

— [illegible] מיטגליד פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי

קאָרעספּאָנדענץ פון פּראַג

און דעפּוטאַט פון פּאַרלאַמענט האָב איך די מעגליכקייט אָפּט צו רעדען פון דער ענגלישער פּאַרלאַמענטאַרישער טריבונע צו דער גאַנצער וועלט לטובת די יודען. איך בין אַ יוד פון פאָלק און אַלס אַזעלכען קענען מיך סיי די יודישע, סיי די קריסטליכע וועהלער, דאָס שאַדט מיר נישט צו זיין גלייכצייטיג אַ הייסער ענגלישער פּאַטריאָט, מיין צוגעבונדענקייט צום ענגלישען פאָלק און צו דער בריטישער אימפּעריע האָב איך נישט איינמאָל בעוויזען אין דער צייט פון קריג און אין די יאָהרען נאָכ'ן קריג. דאָס יודישע נאַציאָנאַלע געפיהל, וואָס גייט פּאַראַלעל מיט דער הייסער ליבע צו ענגלאַנד איז ביי אונז אַ פאָלשטענדיג נאַטירליכע ערשיינונג.

אין דער וועלט רעדט מען אַ סך, זאָגט ווייטער דעפּוטאַט בענעט וועגען דער אַנטיסעמיטישער אַגיטאַציע פון דעפּוטאַט מאָסלעי. איך קאָן פערזיכערען, אַז מאָסלעי שטייט בראש פון גאָר אַ קליינער גרופּע און אַ חוץ דעם זענען אין ענגלאַנד די לאָזונגען פון אַנטיסעמיטיזם ריין טעאָרעטיש. אויך דער פאַשיזם האָט אין ענגלאַנד נישט קיין יסוד פאַר ענטוויקלונג. איך, אַ שטייגער, האָב קאַנדידירט אין ווייטשעפּעל, דעם יודישען קוואַרטאַל, וועלכער ווערט גלייכצייטיג געהאַלטען פאַר אַ בעסט פון קאָמוניזם, אָבער די צאָהל שטימען, וועלכע איך, דער נאַציאָנאַל-יוד האָב בעקומען איז געווען 20 מאָל אַזוי פיל, וויפיל ס'האָט בעקומען דער קאָמוניסטישער קאַנדידאַט.

— ווי אַזוי קוקט איהר אויפ'ן ציוניסטישען קאָנגרעס?

— דערווייל הערשט דאָ אַ כאַאָס. עס זענען פאַראַן אַ סך גענעראַלען, אָבער עס פעהלט אַ מאַרשאַל. פאַר דעם איינציגען אויסוועג וואָלט איך געהאַלטען דעם אויסוואַהל פון ווייצמאַנען. די וועלט הייסט אַפילו נישט וואָס פאַר אַ קאָלאָסאַלע אכטונג אַט דער אמת'ער מלוכה-מאַן האָט ביי אונז.

דעפּוטאַט דזשענער בענעט האָט נאָך ערקלערט, אַז ער קלויבט זיך צו קומען קיין פּוילען, ווייל ער אינטערעסירט זיך זעהר שטאַרק מיט דעם לעבען פון די פּוילישע יודען.

ז. פּ.

וואָס געווינט די געזעלשאַפט און די מלוכה?

צי שרעקען עמיצען אָפּ די שטאַנד-געריכטען?

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם גרויסען פּראָצעס פאַר'ן שטאַנד-געריכט אין קאָברין, וואו 9 פּערזאָן, בעשולדיגטע אין פּאָליטישע פערברעכענס (צכט ווייסרוסישע פּויערים און איין יודיש מיידעל, רעגינאַ קאַפּלאַן. זיי ווערען בעשולדיגט אין וועלען אָפּרייסען אַ שטיק פּוילישע טעריטאָריע) שטייען אונטער דעם געפאַהר פון טויט-שטראָף, טרעט דער „ראַבאָטניק" ווידער אַמאָל אַרויס מיט דער פאָדערונג אָפּצושאַפען די שטאַנד-געריכטען.

אפשר, שרייבט דאָס בלאַט, וועט ענדליך אַט דער פּראָצעס אַרויסרופען אַ רעאַקציע און וועט דערוועקען דאָס געוויסען פון דער געזעלשאַפט צו פאָדערען די אָפּשאַפונג פון די שנעל-געריכטען? ווייל מיט פערדרוס דאַרף מען קאָנסטאַטירען, אַז ביז איצט ווייזט די עפענטליכע מיינונג אין פּוילען אַרויס זעהר אַ קליינע פּראַאינטערעסירונג מיט די שנעל-געריכטען און בעהאַנדעלט אַט די פראַגען מיט עפּעס אַ נישט פערשטענדליכער גלייכגילטיגקייט. בעזונדערס שווייגען די אינסטיטוציעס, וועלכע זענען ספּעציעל בערופען צו נעהמען אַ וואָרט אין דער פראַגע. עס זענען שוין פאַריבער צוויי יאָהר פון זינט עס זענען איינגעפיהרט געוואָרען די שטאַנד-געריכטען, אָבער ביז איצט בעקעמפט זיי בלויז דער אַרבייטער-קלאַס פון אַנהויב אָן און פאָדערט זייער אָפּשאַפונג, די גאַנצע איבעריגע געזעלשאַפט איז פונקט ווי געטראָפען פון אַ פּאַראַליטש און אָדער זי פערשטייט נישט אָדער זי וויל נישט פערשטיין, וואָס אַרום איהר קומט פאָר.

די צייטונג שרייבט ווייטער:

שרייבענדיג וועגען די שנעל-געריכטען מיידען מיר בעוואוסטזיניג אויס די אַרגומענטען פון מאָראַלישער נאַטור, מיר אַפּעלירען אויך נישט צום געוויסען אָדער צו די הומאַניטאַרע געפיהלען און אויך נישט צום רעכטס-בעוואוסטזיין פון די, וועלכע דעצידירען אין די דאָזיגע פראַגען, וועלכע מיר זענען אָבער נישט חושד אין קיין שום סענטימענטען און אין קיין שום פאָראורטיילען. עס גייט אונז אויסשליסליך אין דער צוועקמעסיגקייט פון די שנעל-געריכטען און פון שטאַנדפּונקט פון צוועקמעסיגקייט קאָן די טעטיגקייט פון די שנעל-געריכטען האָבען בלויז איין ציל: אָפּצושרעקען.

די שנעל-געריכטען דאַרפען זיין אַ שרעק פאַר די קאַנדידאַטען אויף פערברעכער און צוליב דעם אַליין אָפּהאַלטען זיי פון פערברעכען. מען וואָלט אויך געקאָנט נעהמען אין אַכט דעם פאַקטאָר פון נקמה, אָבער דאָס וואָלט געווען אַזאַ נידריגער מאָטיוו און פון פּאָליטיש-ערציהערישען שטאַנדפּונקט אַזאַ נישט אירקזאַמער, אַז די דאָזיגע מעגליכקייט שליסען מיר אויס.

אָבער די צוויי-יאָהריגע פּראַקטיק פון די שנעל-געריכטען אין פּוילען האָט בעוויזען, אַז אַט די געריכטען, אויף וויפיל זיי ווערען בעהאַנדעלט אַלס אָפּשרעק-מיטעל, דערגרייכען זיי נישט דעם ציל. שוין דער פאַקט אַליין, וואָס פּראָצעסען אין די שנעל-געריכטען זענען פאַראַן אין פּוילען אַזוי פיל, וואָס די שנעל-געריכטען האָבען אַזוי פיל אַרבייט, בעווייזט, אַז זיי זענען נישט קיין פערהיטונגס-מיטעל געגען פערברעכענס געגען די, וועלכע זיי דאַרפען פערהיטען.

און אַנדערש קאָן עס נישט זיין. פערהיטען פון פערברעכען קאָן מען נאָר דורך בעזייטיגען דעם מקור, וועלכער רופט דאָס פערברעכען אַרויס און נישט דורך אַטאַקירען זיינע פאָלגען. דער בעסטער בעווייז דערצו קאָן זיין דער שנעל-געריכט, וועלכער איז נישט לאַנג צוריק פאָרגעקומען אין קאַטאָוויץ און וועלכער האָט פעראורטיילט דריי יונגעלייט פאַר ערמאָרדען אַן אַלטע פרוי. דאָס זענען געווען דריי אַרבייטסלאָזע, וועלכע זענען אַ לאַנגע צייט אַרומגעגאַנגען אָהן אַרבייט. זיי האָבען גערעכענט ביי דער אַלטער צו געפינען אַ גרעסערע סומע געלד, אָבער זיי האָבען זיך אָפּגענאַרט. אייביגע טורמע איז נישט קיין שום פעדאַגאָגישע שטראָף, דאָס הייסט בעגראָבען לעבעדיגערהייט. די מענשען וואָלטען דאָך נאָכ'ן אָפּקומען אַ נאָרמאַלע שטראָף געקאָנט ווערען נוצליכע בירגער פון דער געזעלשאַפט. האָט דאָך דער פאָטער פון איינעם פון די בעשולדיגטע ערקלערט פאַרן געריכט, אַז זיין זוהן איז געווען אַן אָרנטליכער און רוהיגער מענש, כל זמן ער האָט געהאַט אַרבייט. וואָס געווינט די געזעלשאַפט, וואָס געווינט די מלוכה פון אַזעלכע אורטיילען?

די טראַגעדיע פון אַ קליינטשיג פאָלק

די לאַגע פון די מינדערהייטען אין די מוסולמענישע לענדער

אייראָפּאַ האָט איצט צופיל אייגענע דאגות עס זאָל איהר אָנגעהן דער גורל פון עפּיס אַ פערוואָרפען קליין קריסטליך פאָלק, פון די אַסיריער. וועגען דעם, אַז אַזאַ פאָלק עקזיסטירט, האָבען פיל זיך דערוואוסט מסתמא ערשט אין צוזאַמענהאַנג מיט די ידיעות וועגען די געשעהענישען אין ראַיאָן פון צפון איראַק, געוועזענעם מאָסולער קרייז. די טראַגעדיע, וועלכע עס לעבט איבער דאָס דאָזיגע פאָלק, פערדינט אָבער די אויפמערקזאַמקייט פון דער ציוויליזירטער וועלט צוליב עטליכע טעמים.

די דאָזיגע טראַגעדיע דאַרף דערמאָנען, אַז ביים שליסען דעם שלום, נאָך דעם וועלט-קריג זענען בעגאַנגען געוואָרען אַ סך פעהלערס, הויפּטזעכליך ווען עס האַנדעלט זיך וועגען גורל פון די קליינע שוואַכע פעלקער. צווייטענס, בעווייזט די דאָזיגע טראַגעדיע נאָך אַמאָל, וואָס פאַר אַ קורצען זכרון עס פערמאָגען די זיגער, זיי פערגעסען באַלד אין די, וועלכע האָבען זיי בעת דער מלחמה מיטגעהאָלפען. און דריטענס, דאַרף דער גורל פון די אַסיריער העלפען די אייראָפּעאישע מלוכות זיך צו בעווינען איצט, אין מאָמענט ווען אויף דער טאָג-אָרדנונג שטעהט די פראַגע וועגען ליקווידאַציע פון דעם מאַנדאַטען-סיסטעם.

די אַסיריער האָבען אין משך פון 25 הונדערט יאָהר, ד. ה. פון זינט עס איז געפאַלען זייער גרויסע אימפּעריע, בעוואוינט דעם בערגיגען ראַיאָן פון האַקיאַרא, אין קורדיסטאַן, אונטער דער הערשאַפט פון טערקיי. זיי זענען סיסטעמאַטיש בעפאַלען געוואָרען אָדער דורך די טערקען, אָדער פון די קורדען. בעת דער מלחמה זענען די אַסיריער אויפגעשטאַנען געגען די טערקען און אין יאָהר 1916 האָבען זיך אַ גרויסע טייל פון די אויפשטענדער אַדורכגעריסען דורך דער פערסישער טעריטאָריע, כדי זיך צו פעראייניגען מיט די ענגלענדער און צוזאַמען מיט זיי קעמפען געגען די טערקען. איינער פון די ענגלישע פּובליציסטען האַלט גאַנץ ריכטיג, אַז די ענגלישע רעגירונג דאַרף בעהאַנדלען די אַסיריער אַלס פערבינדעטע אין דער מלחמה. די מעסאָפּאָטאַמער אַראַבער האָבען נישט איינמאָל פערגעוואָרפען די אַסיריער דעם „פעררעט" זייער בונד מיט די ענגלענדער.

די אַסיריער האָבען אָבער געמיינט, אַז ווען די ענגלענדער וועלען נאָך דער מלחמה אַרויס אַלס זיגער, וועלען פון דעם זיג געניסען אויך זיי. זיי האָבען געהאָפט, אַז דער דרום-טייל פון האַקיאַרא, דאָס טעריטאָריום, אויף וועלכען זיי האָבען געלעבט הונדערטער יאָהרען, און וועלכעס אַ גרויסער טייל פון דעם פאָלק האָט פערלאָזט, כדי זיך צו פעראייניגען מיט די ענגלענדער, וועט זיי צוריקגעקעהרט ווערען. זייערע האָפענונגען זענען נישט מקוים געוואָרען.

בעת די שלום-אונטערהאַנדלונגען האָבען די ענגלענדער אַרויסגערוקט אַ פאָדערונג, אַז די דאָזיגע טעריטאָריע זאָל געגעבען ווערען איראַק, כדי די אַסיריער זאָלען קענען זיך צוריקקעהרען אַהיים. נאָר ווען עס האָבען זיך אין יאָהר 1924 געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען פעסטשטעלען די גרעניצען צווישען איראַק און טערקיי, האָט די קאָמיסיע פון דער פעלקער-ליגע צוגעשלאָסען האַקיאַר אין דער טעריטאָריע פון טערקיי, און דער ראַט האָט דעם דאָזיגען בעשלוס בעשטעטיגט ביי דער שטילער צושטימונג פון ענגלאַנד. די אַסיריער האָבען אַזוי אַנאָך פערלוירען זייער טעריטאָריום און געמוזט זיך בעזעצען אין איראַק.

אַזוי לאַנג ווי עס האָבען דאָרט געהאַט צו זאָגען די ענגלענדער איז די לאַגע פון די אַסיריער געווען צום אויסהאַלטען, נאָר ווען אין יאָהר 1931 האָט זיך די ענגלישע רעגירונג אָפּגעזאָגט פון מאַנדאַט און אַריינגעפיהרט איראַק אין דער פעלקער-ליגע אַלס זעלבסטשטענדיגע מלוכה, האָבען די אַסיריער באַלד פערשטאַנען, אַז זיי שטייען פאַר אַ גרויס געפאַהר. זייער פּאַטריאַרך מאַר-שימון האָט דאַן אַרויסגעלאָזט אַ האַרצרייסענדען אויפרוף צו דער ציוויליזירטער וועלט און געבעטען אָפּצוגעבען זיין פאָלק עפּעס אַ טעריטאָריע אין אַן ענדערען לאַנד, וואו עס וואָלט זיך געפיהלט זיכער. זיין אויפרוף האָט נישט געהאַט קיין אָפּקלאַנג. דער פּאַטריאַרך איז אַרויסגעפאָהרען קיין גענף, כדי דאָרט זיך צו בעמיהען וועגען אַ געוויסער אויטאָנאָמיע און זיכערקייט פאַר זיין פאָלק. די איראַקער רעגירונג האָט געגעבען אַ פערפּליכטונג אָפּצוהיטען די רעכט פון די אַסיריער, זיי צו געבען ערד א.ד.ג.

די דאָזיגע פערפּליכטונגען האָט איראַק נישט ערפילט. אַ סך אַסיריער האָבען קיין ערד נישט בעקומען. אַ סך זענען בעזעצט געוואָרען צווישען די קורדען, זייערע אייביגע פיינד. אין רעזולטאַט האָט זיך אָפּגעשפּילט די טראַגעדיע, וואָס איז פאָרגעקומען אין אויגוסט. קיין גענויע פּרטים ווי אַזוי דאָס איז פאָרגעקומען זענען נאָך נישט פאַראַן, גענוי איז נאָר בעוואוסט, אַז דער גרעסטער טייל אַסיריער פון נעבען דעם גרעניץ-ראַיאָן זענען אויסגעהרגעט געוואָרען און זייער פּאַטריאַרך, וועלכער איז געווען אַלס געפאַנגענער ביי דער רעגירונג פון קעניג פייזאַל, איז אַרויסגעשיקט געוואָרען פון איראַק און געפינען אַ דאַך איבער'ן קאָפּ אויפ'ן אינזעל קיפּר.

ווען עס איז אין דער מאַנדאַט-קאָמיסיע פון פעלקער-ליגע צוריק מיט צוויי יאָהר בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע וועגען איראַק, האָט דער ענגלישער אויבער-קאָמיסאַר (און איצט געזאַנדטער אין באַגדאַד) סער פרענסיס העמפריס ערקלערט, אַז אויב די איראַקער רעגירונג וועט נישט אויספיהרען איהרע פערפליכטונגען בנוגע די אַסיריער, וועט ענגלאַנד האַלטען פאַר איהר מאָראַלישען חוב אַרויסצוטרעטען אין שוץ פון דעם פאָלק. דער דאָזיגער מאָמענט איז געקומען שוין פון לאַנג, און די ענגלישע רעגירונג ווייזט נישט אַרויס קיין ענטשידענעם ווילען זיך אָנצונעהמען פאַרן גורל פון אַט דעם דאָזיגען קליינעם פאָלק, וואָס איז געווען איהר פערבינדעטער בעת דער מלחמה.

די איראַקער געשעהענישען בעווייזען דערצו נאָך אַמאָל ווי מען קאָן זיך נישט פערלאָזען אויף די גאַראַנטיעס פון רעכט און זיכערקייט פון די נישט מאַהאַמעטאַנישע מינדערהייטען אין די מוסולמאַנישע לענדער.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 4 י"ג אלול תרצ"ג

סעפטעמבער

זון-אויפגאנג 4.44
זון-אונטערגאנג 6.22

לאדזער אינדוסטריע פערכאפט דייטשע אפזאץ-מערק

כסדר'דיגע ירידה פון דייטשען עקספארט קיין פוילען

(קאמוניקאט פון קאמיטעט פאר'ן אנטי-היטלערישען ווירטשאפטליכען קאמף אין לאדז)

פונ'ם ארטיגען קאמיטעט פאר'ן אנטי-היטלעריסטישען ווירטשאפטליכען קאמף דערהאלטען מיר פאלגענדען קאמוניקאט:

אויסנוצענדיג די בעטייליגונג אין דער באיקאט-קאנפערענץ אין אמסטערדאם, האבען אונזערע דעלעגאטען אנגעקניפט א'ן ענגערען קאנטאקט מיט די פארשטייער פון די האלענדישע ווירטשאפטליכע קרייזען, וועלכע האבען ארויסגעוויזען א גרויסע פאראינטערעסירונג פאר דער פוילישער אינדוסטרי בכלל און בפרט פאר דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע, וועלכע קאן קומען אין בעטראכט אלס א'ן איינקויפס-קוועלע אנשטאט די באיקאטירטע היטלעריסטישע אינדוסטריע.

אלס פועל-יוצא פון די אפגעהאלטענע בעראטונגען וועט צוליב דער איניציאטיווע פון לאדזער קאמיטעט בקרוב פארקומען א'ן אויספלוג פון פארשטעהער פון האלענדישע סוחרים אין לאדז.

א חוץ דעם איז בעשלאסען געווארען אין דער נאהענטסטער צייט צו עפענען ביים קאמיטעט א'ן עקספארט-אפטיילונג, וועלכע וועט האבען אלס אויפגאבע צו וועקען די לאדזער אינדוסטריע צו פערכאפען די אבזאץ-מערק, וועלכע זענען ביז אהער פערנומען געווען דורך דייטשלאנד.

דער קאמיטעט לייגט גרויסע האפנונגען אויפ'ן עקספארט קיין האלאנד, מחמת אינ'ם דאזיגען לאנד ווערט דער אנטי-היטלעריסטישער באיקאט אדורכגעפיהרט דורך דער גאנצער בעפעלקערונג און צוליב דעם זענען פערהאן גינסטיגע בעדינגונגען פאר'ן לאדזער עקספארט.

די לאדזער דעלעגאציע, האט אויסגערעדט מיט א גאנצע רייהע פארשטעהער פון האנדעלס- און אינדוסטריע-צענטערס אין ענגלאנד און בעלגיען, און האט אפגעהאלטען בעראטונגען מיט די דארטיגע פארשטייער פון די ווירטשאפטליכע ספערען, אונטערזוכענדיג די מעגליכקייטען פאר א לאדזער עקספארט אין די דאזיגע מדינות, מען דארף האפען, אז דער אנגעקניפטער דירעקטער קאנטאקט וועט דערפיהרען צו ממשות'דיגע רעזולטאטען.

דער קאמיטעט דערהאלט כסדר פון קאמפעטענטע אויסלענדישע קוועלען ידיעות וועגען דער ירידה פון דייטשען עקספארט צוליב דעם אנטי-היטלעריסטישען באיקאט, וועלכער נעהמט ארום אלצמאל ברייטערע שיכטען פון דער בעפעלקערונג אין פערשידענע לענדער.

די „אויף בעשטעלונג" פון היטלערס רעגירונג פאבריצירטע סטאטיסטישע ציפערן וועגען כלומרשטען גינסטיגען ווירטשאפטליכען מצב פון היטלערלאנד, האבען שוין לאנג פערלוירען דאס פערטרויען. וואס שייך דעם אימפארט פון דייטשלאנד קיין פוילען, איז לויט דער אויסרעכנונגען פונ'ם הויפט-סטאטיסטישען אמט אין ווארשא צו בעמערקען א כסדרדיגען ירידה-טענדענץ, וואס איז צו זעהען פון פאלגענדע ציפערן:

אין אפריל 14,668,000 זל.
אין מאי 10,882,000 זל.
אין יוני 9,970,000 זל.

(די סטאטיסטישע ציפערן פאר יולי און אויגוסט זענען נאך נישט פערעפענטליכט).

ס'איז קיין ספק נישט, אז דער באיקאט פון דייטשע סחורות האט אין דער דאזיגער ירידה געשפילט די הויפט-ראלע.

לויט די אויסרעכנונגען פונ'ם בעוואוסטען עקאנאמיסט, טרים איז דער עודף (דער אקטיווער האנדעלס-בילאנס) פון דייטשען אויסען-האנדעל אין יוני ד. י. געפאלען אויף 67 פראצ. אים פערגלייך מיט'ן חודש מאי ד. י. און האט בעטראפען סך הכל 29 מיליאן מארק, אין יולי איז ער ווייטער געפאלען ביז אויף 25 מיליאן מארק. א דאנק דעם באיקאט פון דייטשע פראדוקטען ענטוויקעלט זיך זעהר שנעל די פוילישע כעמישע און פארמאצעאוטישע אינדוסטריען, וועלכע זענען אין דער לעצטער צייט צוגעטרעטען צו פראדוצירען פון א רייהע נייע ארטיקלען, וועלכע מ'פלעגט פריהער בעציהען אויסשליסליך פון דייטשלאנד.

דער באיקאט פון דייטשער פערמיטלונג האט א גינסטיגען איינפלוס אויף דער ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג פון פארט אין גדיניע און פונ'ם טראנזיט-פערקעהר דורכ'ן טעריטאריום פון פוילען, וואס געפינט זיין אויסדרוק אין דער גרויסער פעראינטערעסירונג מיט'ן פוילישען פארט מצד די עקספארטערען אין טשעכאסלאוואקיי, רומעניען, אונגארן, א. אז. וו. די דאזיגע ערשיינונג האט ארויסגערופען א גרויס בעאונרוהיגונג אין די דייטשע ווירטשאפטליכע קרייזען, וועלכע האבען אונטערן דרוק פון די קאטאסטראפאלע ידיעות פון האמבורג און ברעמען, פערקלענערט דעם פראכט-טאריף אויף טראנזיט-טראנספארטען, זיי האפען אויף דעם אופן צו ראטעווען די בעדראהטע עקאנאמישע פאזיציע פון היטלערישען דייטשלאנד.

א המון פון פויערים שטעל־ט זיך

געגען א פעראָרדענונג פון ראדאמסקער מאגיסטראט

(2) דער ראדאמסקער מאגיסטראט האט אנגעהויבען צו פארצעלירען קליינע שטחים ערד אונטער דער שטאט פאר ארבייטסלאזע.

צווישען אנדערע איז אזא חלק ערד בעשטימט געווארען פאר דעם 43-יעהריגען ארבייטסלאזען וואצלאוו טירקא.

טירקא האט מיט דער הילף פון זיין משפחה ארופגעבראכט אויף דער פאר איהם בעשטימטער נחלה בעשטאנד-טיילען פון א הילצערנעם הויז, און אין דער אנוועזענהייט פון דעם מאגיסטראט-בעאמטען, פיוואווארטשיק, אנגעהויבען דאס הויז אויפצושטעלען.

די פויערים פון דעם נאהענטען דארף סטאביעצקא-מיעיסקיע, וועלכע האבען זיך בעת מעשה צוגעקוקט, ווי טירקא גייט זיך איינארדנען, זענען פון דעם גאנצען עסק געווען שטארק אומצופרידען, און זיי האבען אפיר-געשיקט צו פיוואווארטשיק א דעלעגאט — באשר בכן דער גרונט דא, אויף וועלכען מ'גייט שטעלען דאס הויז געהערט צו דער פויערים-גראמאדא, און נישט צום מאגיסטראט, און — אז פיוואווארטשיק האט זיי דערקלערט, אז דער גרונט געהער שוין דווקא יא צום מאגיסטראט, און אז ער האט אזא און אזא בעפעהל, וואס ער איז מחויב אויסצופיהרען — האבען די פויערים נישט געמאכט קיין לאנגע מערכות, נאר בגוואלד גענומען דאס געהילץ פון טירקא'ס הויז, ארויפגעלייגט אויף א וואגען און מיט פאראד צוריקגעשיקט אין דער שטאט אריין.

טירקא איז געווארען אזוי מלא רצח פון דער געשיכטע, וואס מ'לאזט איהם נישט לעבען, אז ער האט אויפגעהויבען א האק, און זיך געלאזט גיין אויפ'ן עולם פויערים...

א דאנק אבער דער בעצייטענס אנגעקומענער פאליציי, איז אויסגעמיטען געווארען א בלוט-פערגיסונג, און דער עולם איז פונאנדערגעטריבען געווארען.

דערביי זענען איינינע, ספעציעל אנגרייפערישע פויערים ארעסטירט געווארען, און מ'האט זיי איבערגעגעבען אין רשות פונ'ם אויספארשונגס-ריכטער.

אגב האבען אויך דיזעלבע פויערים, אין דעמזעלבען טאג (פאסירט האט עס נעכטען) אוועקגעטריבען פון פעלד א שטאטישען מעסטער, וועלכער האט געמאכט זיינע אויסמעסטונגען אויפ'ן אויפטראג פונ'ם ראדאמסקער מאגיסטראט.

Dr. med. **H. LUBICZ**

ספעציאליסט פאר ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 7, טע. 141-32.

נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד, זונטאג פון 9—11 בייטאג.

קאן א מענש וויסען?

ער גייט אזוי בע'שמחה'ט פון „אוראדזשינעס"...

(2) ווי א שטייגער, עס איז נעכטען געגאנגען פון „אוראדזשינאס" דער 31 יעהריגער ווישניעווסקי (טרעלענבערגא 62), און געגאנגען איז ער גאר בע'שמחה'ט, מחמת ער האט דארט געמאכט די וואזשנע כוסה — גייט ער אזוי און ברומט א לידעל, און שלוקערצט, און —

פלוצים, אויף רוג לאגעווניצקא און באלוטער מארק בעפאלט איהם עמיס א פערשוין מיט א מעסער, און מאכט איהם עטליכע טיפע וואונדען אין דער ברוסט.

ער בלייבט אזוי ליגען א בעגאסענער מיט בלוט, א האלב טויטער, אין מיטען גאס, און פערביינייער זענען זיך אויף איהם מרחם און רופען ארויס פאגאטאוויע...

פאליציי זוכט דעם מעסער-שטעכער.

פערשאטען אויף טויט

גראבענדיג טיפער א ברונען

(2) מאכענדיג טיפער א ברונען אין דער קאלאניע שיסאווא, הינטער לאדז, איז פערשאטען געווארען אויף טויט דער 63-יעהריגער ארבייטער פראנטשישעק קראקאוויאק.

ערשט אין א שעה שפעטער נאך דעם, ווי דאס אומגליק איז געשעהן, האט מען דעם טויטען אפגעגראבען, און איבערגעגעבען אין רשות פון זיין משפחה.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוואכע-בעהאנדלונג און מעכסועלע בעראטונג.

אלע ארט אנאליזען.

נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג

פאר אונבעמיטעלטע — רענטגעניצע-פרייזען.

ערענטליכע לייט זענען זיי,

אבער איינס צום צווייטען קומט נישט...

(2) דעם פאריגען דאנערשטאג, אויפ'ן יאהר-מארק אין קאליש זענען בעקומען די צוויי פויערים-לעך פון דער גמינע כאטש סטאניסלאוו מענדרעצקי (משמעות — א שטיק שלמה המלך...) און שימאן באביאטשיק.

דא האבען זיי גוט פערקויפט עטליכע סוסים, און כנהוג, ווי עס פיהרט זיך ביי „אנשי שלומינו" זענען זיי דעם פדיון געגאנגען בעגיסען אין שענק.

דא איז צו זיי צוגעגאנגען עפעס א פערשוין און פארגעלייגט צו קויפען ביי איהם א מציאה גדולה — א ספעציעל מאשינדעל צו מאכען געלד...

די שמחה ביי די פויערימלעך איז געווארען נאך גרעסער, און הוק-סטוק האבען זיי געשלאסען די טראנזאקציע:

זיי האבען נעמליך בעצאהלט דעם פערשוין 600 זלאטעס קאסע-ממש, און נאך דעם, ווי ס'איז אפגעמאכט געווארען, אז דאס „מאשינדעל" דארף זיי דער פערשוין צושטעלען מארגען אי"ה — האט מען געמאכט די אמת'ע כפל שמונה'דיגע כוסה פאר 180 גילדען...

קורץ און שארף דאס „געלד-מאשינדעל" האבען די פויערימלעך אויף מארגען נישט בעקומען, און דער „מאשינען-אינהאבער" גופא איז אויך נישט געקומען.

הכלל. מען איז אוועק ווייגען אין דער פאליציי, און אז מען האט דארט בעקומען די גענויע שילדערונג, ווי דער פערברעכער זעהט אויס, האט מען איהם ארעסטירט, און די פויערימלעך האבען טאקי דעריקענט, אז דאס איז ער — דער 45-יעהריגער מארטשין קענדזשערסקי, א פראפעסיאנעלער גנב און שווינדלער.

ער זיצט.

רעגיסטראציע פון יאר־גאנג 1915

היינט, מאנטאג, דארפען זיך מעלדען די מאנספערשוינען פון יאהרגאנג 1915, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות:

M, N, O, P, R, S,

און די וואס וואוינען אויפן שטח פון 7-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען

פון L ביז P

מארגען, דינסטאג, דעם 5-טען די אותיות:

פון Sz ביז סוף אלפאבעט

פון 7-טען קאמיסאריאט

פון R ביז U איינשליסלעך

ווער ס'וועט זיך נישט מעלדען צו דער רעגיסטראציע אין ענטשפרעכענדען טערמין וועט אדמיניסטראטיוו בעשטראפט ווערען מיט 3000 זל. שטראף אדער 3 חדשים ארעסט.

צו דער לויה פון לעמבערגער וויצע-וואיעוואדע ה' דיכדאלעוויטש

(2) צו דער לויה פון דעם אקארשט געשטארבענעם לעמבערגער וויצע-וואיעוואדע ה' דיכדאלעוויטש, וועלכער איז פריהער געווען לאדזער סטאראסטע, איז ארויסגעפאהרען דער פערטרעטער פון לאדזער סטאראסטע' ה' ראשיצקי.

ענדעקעס האבען נישט בעקומען

א דערלויבעניש אויף איינצוארדענען א פערוויילונג אין העלענאוו

(2) אויף נעכטען איז רעקלאמירט געווארען א גארטען-„זאבאווע" אין העלענאוו, איינגעארדענט דורך די לאדזער ענדעקעס.

די לאדזער סטאראסטווע האט נישט ארויסגעגעבען קיין דערלויבעניש אויף דער „זאבאווע", ווייזט אויס, אז עס איז שוין פאר אלעמען קלאהר, מיט וואס אזעלכע „זאבאוועס" לאזען זיך אויס: צום מעהרסטען האט צו טון פאגאטאוויע...

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייגאכט דיזשורירען: מ. קאצפערקעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקעוויטש (קאפערניקא 26) י. זונדעלעוויטש (פיעטרקאווער 25) סאקאלעוויטש און שאט (פשעיאזד 19), מ. ליפיעץ (פיעטרקאווער 193), ריכטער און לאבארדא, 11 ליסטאפאד 86).

דערשלאגען פון א דונער

איז פעלד

(2) איבערן מערב-טייל פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע האט נעכטען געבושעוועט א שטארקער שטורעם.

פון די דונערן און בליצען זענען אין עטליכע ערטער אויסגעבראכען שרפות.

אין די פעלדער הינטער קאשטשעלנא וויעש, קאלישער קרייז, האט א דונער געטראפען אין דעם 17-יעהריגען לודוויק שיודע און איהם דער'הרג'עט אויפן ארט.

שיודא האט בעת מעשה געהאט געפאשעט אין פעלד שאף.

ארטאפעדישער אנשטאלט

בראנדאזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאטפוס-איינלאגען בעבען פיסשמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119. טעל. 231-81

א יוד, וואס בעגראבט דאס פירטע ווייב פערלאנגט „אולגעס“ און א „סטאלע פרייז“

(פערצייכענט אין דער לאדזער קהלה-קאנצעלאריע)

זונטאג פארמיטאג איז אין דער קהלה-קאנצעלאריע „הויך-סעזאן“, ווען יודען קומען ערלעדיגען זייערע ענינים. זונטאג האבען יודען צייט אויסצוגיסען דאס ביטערע הארץ, אויס'טענה'נען זיך מיט דער קהלה-ליטונג. זונטאג איז דערום דער גרעסטער „רוף“ אין דער קהלה-קאנצעלאריע: איינער קומט זיך בעקלאגען אויף דעם צו הויך-אויסגעמאסטענעם עטאט. א צווייטער גיט אן א רעקורס. א דריטער דארף א „זאשוויאטשעניע“... א פערטער בעקלאגט זיך אויף דער סאציאלער זעלף-קאמיסיע, וואס בעטראכט נישט זיין „פאדאניע“. איינער דארף צום ראבינאט ווענען חופה וקידושין. א צווייטער זוכט א „שעהנע“ קרקע. א דריטער דארף אויף א באהן-בילעט. איצט די פליטים פון דייטשלאנד סתם יודען און יודענעס. און די וואזשנים, וואס פערהילכען מיט זייערע קולות די קהלה-קאנצעלאריע. און די דאזארעס, און ראבינאט-מיטגלידער, וועלכע האבען זונטאג צייט צו כאפען א קוק, וואס ס'הערט זיך אין דער קהלה — זונטאג איז דערום דער „לעבעדיגסטער“ טאג אין דער קהלה.

פערגאנגענעם זונטאג, ווען די קהלה-קאנצעלאריע איז געווען איבערפולט מיט אינטערעסאנטען, קומט אריין א יודעל מיט א שפיציג בלאנד בערדעל, פערוויכערט א פאפיראסעל, געהט פון איין שטוב אין דער אנדערער, פון איין פענסטערל צום צווייטען — און זוכט.

— וועמען זוכט איהר. ר' יוד? — פרעגט איהם איינער פון די קהלה-בעאמטע.

— איך זוך... דעם... דעם, וואס שרייבט אין דעם גרויסען, לאנגען ספר הזכרונות — האט דאס יודעל געענטפערט.

— וואסערע ספר הזכרונות — האט דער בעאמטער איהם געפרעגט.

— נו, דער, וואס פיהרט די בית-החיים-בוך האלטערקע.

— צו וואס דארפט איהר דעם בית-החיים-בוך האלטער, וואס שרייבט אין דעם גרויסען, לאנגען ספר-הזכרונות? — האט ווייטער דער בעאמטער געפרעגט.

— איך וויל. ער זאל איינשרייבען.

— וואס זאל ער איינשרייבען?

— מיין ווייב.

— וואס איז דען מיט אייער ווייב?

— כ'האב דאך אייך באלד געזאגט, אז איהר הערט נישט וויסען. ער, דער בוכהאלטער, וואס שרייבט אין דעם גרויסען, לאנגען ספר-הזכרונות, אז ער זעהט מיך אין דער קהלה, ווייסט ער באלד, אז איך בין געקומען בעגראבען א ווייב...

— און צו וואס דארפט איהר גראד יענעם, וואס שרייבט אין די לאנגע ביכער?

— ווייל מיט איהם האב איך שוין א „פעסטען פרייז“ — האט דער יוד מיט'ן שפיציגען בלאנדען בערדעל, מעשה סוחר, געענטפערט.

— וואסערע „פעסטען פרייז“ האט איהר? האט דער בעאמטער מיט א שמייכעל געפרעגט.

— איך וועל אייך דערצעהלען, האט דער יוד, פערוויכערענדיג א פאפיראסעל, געזאגט:

— ווי איהר קוקט מיך אן, האלט איך שוין ביי דער פירטער — איך בעגראב, הייסט עס, דאס פירטע ווייב, נו, וויל איך ביי אזא גרויסען „אבראט“ האבען אנ'„אולגע“...

— וואסערע „אולגע“ ווילט איהר?

— איך וויל צאהלען 50 פראצענט, וויפיל ס'צאהלט איינער, וואס בעגראבט נאר איין ווייב... איהר מוזט דאך נעהמען אין אכט, אז איך קען נישט צאהלען אזויפיל וויפיל ס'צאהלט א יוד, וואס מ'זעהט איהם אין דער קהלה איינמאל אין א יובל — אז איך זאל בעצאהלען דעם „סטאלע פרייז“, וועל איך דאך בדיל-הדל ווערען!... און איהר דארפט דאך פערשטעהען, אז אזא „דזשוואוועץ“ מענשעל ווי איך, וועל נישט זיצען אהן א ווייב — איהר פערשטעהט?

— נו, וואס פערלאנגט איהר? — האט איהם דער בעאמטער געפרעגט.

— איהר האט דאך שוין געהערט — ראשית, וויל איך אנ'„אולגע“ 50 פראצענט, וואס ס'צאהלען אנדערע יודען, וואס בעגראבען נאר איין ווייב. והשנית, פערלאנג איך, אז דאס זאל פאר מיר זיין א „סטאלע פרייז“ אויף אייביג — פערשטאנען?...

— יא, איך האב פערשטאנען, האט דער בעאמטער געענטפערט — פאר א „סטאלע קליענט“ דארף מען טאקע מאכען אנ'„אולגע“.

דער יוד מיט'ן שפיציגען בלאנדען בערדעל איז פון דער קהלה-קאנצעלאריע אוועק א צופרידענער — ער האט שוין א „סטאלע פרייז“ אויף אייביג.....

—זשאן—

גענוג מיט די פערגיפטערס!

קאנפיסקירט אנטיסעמיטישע היטלער-אויסגאבען

(2) עהעגעכטען און בעמטען האט די לאדזער פאליציי צוגענומען אין צייטונגס-קיאסקען עקזעמפלארען פון דער טרויעריג-בעקאנטער „האסלא פאר וואוועלסקיע“, „פאד פרענגיעזש“ און „ארענדאזור ניק“ (נישט „גראנדאוניק“, נאר „ארענדאוניק“...)

גלייכצייטיג איז קאנפיסקירט געווארען אין לאדז דער „ארגאן פון פוילישע היטלעריסטען“, אונטערן נאמען: „יעדנע קארטא“.

דער ערשטער נומער פון דער אנטי-יודישער וואכענשריפט, אונטערן נאמען: „אדראדזעניע“ (געמיינט איינגאנצען נישט געבוירען ווערען!), וועלכער האט געדארפט ערשיינען אין לאדז, איז אויפען אויפטראג פון דער לאדזער שטעטישער סטאראסטווע, נישט ארויסגעלאזט געווארען פון דער דרוקעריי.

א מעסער ממש און א מעסער ארעשט

אזוי רעכענט זיך אפ א הענדלער פון פערדעז-פלייש מיט א טשעשלאר

(2) דער 62-יעהריגער טאטער עלימיזא ראמאשקין האט א יאטקע פון פערדס-פלייש אויף זאקאנטנא 12.

האט ער בעשטעלט עפיס א שטיקעל ארבייט ביי דעם טשעשלאר קאושימיעזש שאדקאווסקי, און אז די ארבייט איז געמאכט געווארען, איז שאדקאווסקי געקומען מאהנען זיך בעצאהלט פאר דער ארבייט.

האט דער טאטער דערקלעהרט — ער צאהלט נישט.

— סטייטש ער צאהלט נישט?

און א ווארט פאר א ווארט האבען ביידע ארויסגעכאפט מעסערס, און אנגעהויבען צו „שטעכעלירען“ זיך אויף אזא געפעהרליכען אופן, אז פאגאטאוויע האט געמוזט קומען באנדאזשירען דעם טאטער דעם קאפ און פנים, און דעם טשעשלאר — די לינקע האנד.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען מיין ליבער מאן, אונזער טייערער פאטער און ברודער

יעקב שלום בן ר' מרדכי ז"ל ראטענבערג נ"ע

(צאהן-ארצט)

אין עלטער פון 48 יאהר.

די לוי' קומט פאר היינט, מאנטאג, י"ג אלול תרצ"ג, 2 אזייגער נאכמ. פון טהרה-הויז, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

4623

געשפילט אין „גאניטווע“

און זיך צובראכען די רעכטע האנד

(2) אויף דאלנע 12 האבען זיך קינדער געשפילט אין „גאניטווע“, און בעת מעשה האט איינער פון די לויפענדע יונגלעך אזא שטויס געטון דעם 10-יאהריגען יאסעף פורמאן (פון דעם זעלבען הויז), אז ער איז אנידערגעפאלען און זיך צובראכען די רעכטע האנד.

פאגאטאוויע האט דאס קינד איבערגעפיהרט אין אננא-מאריא-שפיטאל.

ווער ווייסט?

מיט 10 טעג צוריק, איז אוועק פון דער היים דער 19-יעהרינער בעריש פאזשעצנטשעווסקי (פון פושין). מיטעלע וואוקס, שאטין, לאנג געקליידעט. ער איז נישט ביים קלאהרען שכל:

ווער ס'ווייסט וואו ער געפינט זיך, ווערט געבעטען צו מעלדען ביי שרה גרינבערג (גדאנסקא 17).

קאנטראלע פון אפטייק-קאנצעסיעס

(2) דער לאדזער וואיעוואדען-אמט האט בעקומען א צירקולאר פון דעם מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער שוץ וועגען ארויסגעבען אויפטראגען די אינהאבער פון אפטייקען, אז אין משך פון א חודש צייט זאלען זיי צושטעלען קאנצעסיעס אויפ'ן רעכט פון פיהרען זייערע אפטייקען.

די אפטייקען, וואס וועלען ביז'ן 15. ד. ח. נישט צושטעלען, אדער וועלען נישט ארויסקריגען קיין קאנצעסיעס, וועלען געשלאסען ווערען, אלס אזעלכע, וואס זענען יורידיש נישט בערעכטיגט צו עקזיסטירען.

אלמנות און קינדער, וואס זענען בערעכטיגט צו פיהרען אפטייקען, דארפען נישט ארויסנעהמען קיין נייע קאנצעסיעס, אויב אזעלכע האבען געהאט זייער מאן און פאטער, און די אפטייק זייערע ווערט געפיהרט אויפ'ן גרונט פון די קאנצעסיעס.

טראמוואי און אויטא

איבערגעפאהרען אנ'אלטען יוד אויף לאגעווניצקא גאס

(2) ביים איבערגיין די גאס, פון איין טראטואר אויפן צווייטען, איז אויף לאגעווניצקא גאס, נעבען נומער 13, דער טראמוואי נומער 2 ארויפגעפאהרען אויפן 75-יעהריגען לייזער קאפלאן (בערעק יאסעלעוויטש-גאס 5).

דער טראמוואי-פיהרער האט אין דער לעצטער סעקונדע טארמאזירט דעם טראמוואי, און א דאנק דעם האט דער אלטיטשקער אויסגעמיטען א זיכערען טוים.

ער איז אבער פונם קלאפ. וואס ער האט בעקומען בעשעדיגט אויפן גאנצען קערפער. דער קאפ איז ביי איהם שטארק צוקלאפט, און ער האט בעקומען א מוח-אויפטרייסלונג.

פאגאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

• • •

(2) אויף פיעטריקאווער נעבען נומער 59 האט אנ'אויטא איבערגעפאהרען דעם 23-יעהריגען ארבייטסלאזען אנדזשעי מאיער (עמיליע 33).

ביי דעם איבערגעפאהרענעם איז צוקאליעטשעט דער גאנצער קערפער.

פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

פאליציי האט צונויפגעשטעלט א פראטאקאל דעם שאפער, קאזשימיעזש סאביעראי.

Dr. med.
Czarnożył
POWRÓCIŁ
AL. KOSCIUSZKI 69, tel. 224-94.
Godziny przyjęć od 9-10 i od 4-6 popoł.

ר. איזראעל

דירעקטאר אדאלף גאלד

סענסאציאנעל-שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

38

— ביי דער ערשטער סטאציע שטייגען מיר אויס, גרייט זיך צו, איצט איז פינסטער און מיר וועלען נישט בעמערקט ווערען.

ער האט א קוק געטון אויפ'ן פאהרפלאן, כדי זיך צו אריענטירען וואו זיי געפינען זיך. זיי זענען געווען פאר א קליינער סטאציע, דאס האט איהם אבער נישט אפגעשראקען, ווייל ווי דער פאהרפלאן האט געוויזען האט ער באלד געהאט א צוג צוריקצופאהרען קיין ווארשא. דאס פארל האט שוין קיין שום שטערונגען נישט געהאט. זיי זענען צוגעפאהרען ביז צו דער סטאציע, זענען אראפגעגאנגען כמעט ווי פון קיינעם נישט בעמערקט, מיט זייער קליינעם באגאזש. זיי האבען געווארט בלויז אנ'ערך א האלבע שעה צייט און גלייך צוריקגעפאהרען קיין ווארשא.

אדא מיט דעם גראף ראשעוויטש האבען פערברענגט א לענגערע צייט ביי דעם אוועגד-בראויט, האבען געשטיפט און געלאכט און ערשט ווען ס'איז שוין שפעט געווארען, האבען זיי זיך געכאפט, אז דער הגאן איז שוין פוסט און דיינער'שאפט קוקט שוין אויס די מינוט, אז זיי זאלען פערלאזען דעם וואגאן, כדי אויך זיי זאלען קענען זיך אביסעל אויסרוהען. זיי זענען אוועק צוריק אויף זייערע ערטער, צוקומענדיג צום גראפס קופע, האט אדא מיט א שמייכעל געזאגט:

— און איצט וועלען מיר זיך געזעגענען ביז מארגען אינדערפריה.

— וואואהין געהט איהר?

— איך געה אויף מיין ארט, דארט צו די מכשפה. מיר וועלען דאך נישט שלאפען צוזאמען.

— פארוואס, מייסטערין, צי האט איהר נאך אזעלכע אלטמארישע, קאנסערוואטיווע אנשויאונגען?

— פערקעהרט, ווי איך האב זיך איבערצייגט, האט איהר נאך גאנץ קאנסערוואטיווע אנשויאונגען.

— נישט אין דער הינזיכט.

— געוויס, ווי ס'איז אייך בעקוועם, נישט אמת גראף.

— איהר פייניגט מיך, פריילין אדא, איהר מאכט חוזק פון מיר?

— חלילה, איך חוזק נישט פון קיין שום מענשען. נאכמעהר פון אייך, איך האב נאר א פליכט אייך דאנקבאר צו זיין, פאר דער אנגענעהמער געזעלשאפטס-לייסטונג אויף דער רייזע.

דער גראף האט זיך אנגעכאפט פאר דער האנד און מיט גלאנצענדיגע אויגען געקוקט אויף איהר און געזאגט:

— געהט נישט אוועק, בלייבט ביי מיר...

— מיט איין בעדינג, איהר זאלט זיין אנשטענדיג....

— אויף וויפיל ס'וועט מיר סטייען כוחות.

— איך קען גוט די מענער. זיי סטייעט באלד נישט קיין כוחות. זיי טון אלץ געגען זייער ווילען...

— אזוי איז די וועלט געשטעלט געווארען, אזוי איז די נאטור, מיר זענען צו שוואך דאס אלץ איבערצוענדערען.

— פארוואס, מ'דארף נאר האבען אביסעל שטארקען ווילען און יעדע זאך קען געענדערט ווערען.

אדא האט גערעדט וועגען שטארקען ווילען און אליין האט איהר דער דאזיגער ווילען אויסגעפעהלט. טאג־טעגליך האט זי אלץ געקענט מאטיווירען, אלץ געקענט בעגרינדען, אבער אין פראקטישען לעבען איז זי געווען פיל צו שוואך אדורכצופיהרען דאס, וואס זי האט געהאט בעשלאסען. אזוי איז אויך געווען דאסמאל. זי האט נישט געקענט זיך לאנג אקעגענצושטעלען דעם ווילען פון גראף און האט פערבראכט די נאכט אין קופע צוזאמען מיט'ן גראף ראשעוויטש....

קאפיטעל אכט

א טראגישע סצענע

די פרוי גאלד האט סוף-כל-סוף מסכים געווען אויף הערמאן טאובעס פארשלאג. געוויס האט דער גאנצער ענין זיך פארגעשטעלט אזוי אויסטעריליש, אז אין די ערשטע צייטען האט דאס אלץ נישט געקענט אריין איהר אין קאפ אריין, זי האט פשוט נישט פערשטאנען, וואס אדום איהר טוט זיך און וואס מען וויל פון איהר, זי האט זיך נישט געקענט אפגעבען קיין חשבון דערפון, צי זי טוט גוט אזוי, צי נישט.

— פערשטענדליך, אז זי דארף ראטעווען איהר מאן אדאלף, אויב איהם דראהט אזא שווערע געפאהר און נאכמעהר, אויב ס'איז פאראן א מעגליכקייט איהם צו רעהאביליטירען, ער זאל צוריקבעקומען זיין עהרליכען נאמען און זיין שטעלונג. אבער פארוואס זאל זי איהם גלייכצייטיג פערליירען? פארוואס זאל זי זיך דאפען פון איהם אפזאגען אויף שטענדיג, אויף אייביג. זאל זי אבער פון דער אנדערער זייט נישט מסכים זיין אויף טאובעס פארשלאג, וועט זי ברענגען רעגען צום פולשטענדיגען אונטערגאנג. ער וועט שטארבען אלס מערדער און גנב און אדאלף איז צו טייער פאר איהר, אז זי זאל דערצו דערלאזען, אויב ס'איז פאראן א מעגליכקייט איהם אפצוראטעווען. דער שכל האט איהר דעריבער געזאגט, אז זי מוז איינגעהען אויף יענעם פארשלאג, וואס ווערט איהר געמאכט און אפראטעווען אדאלפען, מעגען די דאזיגע פארשלאגען, לויט איהר מיינונג, שמעקען מיט שאנטאזש, די טאר זיך איצט דערויף נישט אפשטעלען און אויספיהרען בלינד אלץ, וואס מען הייסט זי. אין די דאזיגע מאמענטען האט זי געטראכט וועגען איהר קליין מיידעלע, וועגען דעם קינד וואס געהער צו איהר און אדאלפען. ווי אזוי וועט זיך געשטאלטען איהר צוקונפט? ווי-אזוי וועט זי רעאגירען אויף איהר טאט, ווען זי וועט גרעסער ווערען און וועט פערשטעהן די גאנצע טראגעדיע, וועלכע האט מיט זיי פאסירט. און די הויפטזאך, ווי אזוי וועט אדאלף אויף דעם אלעם רעאגירען. צי וועט ער מסכים זיין זיך צו גט'ן מיט איהר? צי וועט ער מסכים זיין בכלל, אז מען זאל איהם ראטעווען? זי האט געהאט א גרונד צו צווייפלען דערין, ווייל אויב אדאלף האט זיך מודה געווען אין א פערברעכען, וואס ער איז נישט בעגאנגען, האט ער דאך בעוואוסטזיניג געוואלט פער'משפט ווערען און אוועקגעהען פון דער וועלט. ס'איז דעריבער זעהר מעגליך געווען, אז אדאלף גאלד זאל איינגאנצען נישט מסכים זיין אויף דער אקציע, וואס ווערט אנגענומען, כדי צו בעווייזען זיין אומשולד, דאס האט אבער געקענט געמאכט ווערען אהן זיין איינפערשטענדניש. הערמאן טאובע האט דאך ערקלערט, אז ער האט אזעלכע בעווייזען, וואס וועלען נישט איבערלאזען קיין שום ספק און געגען זיין ווילען וועט דירעקטאר אדאלף גאלד קענען געראטעוועט ווערען.

(פארטזעצונג קומט)

ספּאָרט=בעוועגונג

דער קאָנגרעס פון וועלט=פערבאַנד „מכבי" אין פּראָג

אין דער אַנוועזנהייט פון הונדערט דעלעגאַ־טען איז צווישן 25 און 30 אויגוסט פאָרגעקומען אין פּראָג, דער קאָנגרעס פון וועלט - פערבאַנד „מכבי" אונטער דער לייטונג פון „ד"ר הערמאַן לעלעווער און לאָרד מעלטשעט.

די גרעסטע דעלעגאַציעס זענען געקומען פון א"י, עסטרייך, טשעכיען, פּוילען, רומעניען, בולגאַ־ריען, ענגלאַנד, האָלאַנד, און ליטע. די בעראַטונגען זענען געשטאַנען אויף דער געהעריגער הויך, דער קאָנגרעס איז געשטאַנען אונטערן איינדרוק פון די געשעהענישן אין דייטשלאַנד.

די דעלעגאַטען פון אַלע לענדער האָבן בע־טאָנט דעם וואַקסענדן אַנטיסעמיטיזם אין יענע לענדער און פערלאַנגט צו מאַכן נאָך גרעסערע אָנשטרענגונגען צו דערגרייכען דעם ענדציל פון דער בעוועגונג. עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די „מכבי"־בעוועגונג איז די גרעסטע יוגענד־בעוועגונג אין יודענטום, זי פערשפּרייט זיך אויף 36 לענדער, און מאַנכע לענדער ווי אין דייטשלאַנד אָדער אין ענגלאַנד, איז זי די איינציגע יוגענד־אָרגאַניזאַציע, דערייבער שפּילט זי אַ בעזונדער וויכטיגע ראָלע, אַלע דעלעגאַטען האָבן אונטערגעשטראָכען די איינהייטליכקייט און דער נייטראַלער כאַראַקטער פון דער בעוועגונג.

אַלע פּאָליטישע ריכטונגען פון „השומר הצעיר" ביז „בית"ר" זענען פערטרעטען אין וועלט־פערבאַנד און אַרבייטען דאָרט האַרמאָניש אָהן שום רייבונגען.

בעת אין מערב־אייראָפּעאישען טייל פון דער אָרגאַניזאַציע איז די דיספּצילין אַ מייסטערהאַפטע — איז אָבער אין מזרח־טייל די אָרגאַניזאַציע נאָך נישט געשטאַרקט און שטעהט נישט אויף דער אי־דעאַלער הויך. דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען אַ רייה וויכטיגע בעשלוסען.

אין דער ערשטער רייה זאָל די אָרגאַניזאַציע איצט אויסגעבויט און געשטאַרקט ווערען אינווייניג, די „מכבי"־יוגענד זאָל זיין אימשטאַנד צו שטעלען אַ ערפאָלגרייכען ווידערשטאַנד און ביי איבער עמי־גרירען קיין פּאַלעסטינע זאָל זי זיין אַ מוסטער ביים ווידמען זיך דעם אויפבוי־ווערק. דער וועלט־פערבאַנד איז פון איצט אָן, נישט נאָר אַ בעוועגונג צו פלעגען טורנען און ספּאָרט, נאָר אַ יוגענד־בעוועגונג, וועלכע פערשפּרייט אין דער וועלט דעם געדאַנק פון האַרמאָנישער פערבינדונג פון חלוצות סאָציאַלער אָפּפערוויליגקייט פאַר דעם אַלגעמיינעם יודענטום און קאַמפּס־גייסט, צוליב דעם וועט גע־ווידמעט ווערען פיל אָרט דער ערציהונג פון דער יוגענד, און מערב און צענטראַל־אייראָפּא וועט די יוגענד־ערציהונג געפיהרט ווערען דורך „מכבי הצעיר", די פערשפּרייטונג פון דער העברעאישער שפּראַך וועט דורכ'ן וועלט־פערבאַנד מיט דער גרע־סטער ענערגיע דורכגעפיהרט ווערען.

עס איז געוועהלט געוואָרען אַ נייע עקזעקוטי־וע אין לאָנדאָן, פּרעזידענט איז ד"ר לעלעווער, וויצע־פּרעזידענטין איז ליידי ערלי, לאָרד מעלטשעט איז געבליבען עהרען־פּרעזידענט פון דער אָרגאַני־זאַציע.

פאַר פּאַלעסטינע איז געוועהלט געוואָרען אַ ספּעציעלע עקזעקוטיווע, וועלכע וועט זיך בעשעפ־טיגען מיט איינגלידערן די איינגעוואַנדערטע „מכבי"־מיטגלידער אין א"י־לעבען און מיט דער בעטייליגונג פון א"י אין אינטערנאַציאָנאַלע ספּאָרט קאַמפּפען ווי: וועלט־אָלימפּיאַדע 1936, פרויען־אָלימ פּיאַדע 1934. און מערב־אַזיאַטישע קאַמפּפען אין אינדיען פון 1934, די א"י־עקזעקוטיווע וועט זיך אויך בעשעפטיגען מיט פאָרבערייטען פון דער צווייטער „מכבּיאַדע" וואָס זאָל פאָרקומען אין 1935 אין תל־אביב, אויף דעם נייאויפגעבויטען סטאַדיאָן, די טעכנישע טורן און ספּאָרט־לייטונג פער־בלייבט ווי ביז איצט אין פּראָג.

דער קאָנגרעס האָט בעשלאָסען צו גרינדען אין א"י אַ צענטראַל־אינסטיטוט פאַר פיזישער ער־ציהונג, צו דעם צוועק האָט לאָרד מעלטשעט געגע־בען 1000 פונט אַנדערע 1000 פונט האָט געשענ־קט דער „מכבי"־פערבאַנד אין רומעניען, כדי צו בעעהרען דעם אָנדענק פון זייער פריה־פערשטאָר־בענעם פיהרער פריץ לעווי.

צום סוף האָט דער קאָנגרעס איבערגעשיקט אַ גרוס די טורן־ברידער אין דייטשלאַנד, וועלכע האָ־בען צוליב פּאָליטישע פערהעלטענישען נישט געקענט קומען צו דער מכביאדע און נישט צום „מכבי"־קאָנגרעס.

דער פּוילישער „מכבי"־פערבאַנד איז געווען פערטרעטען דורך זיין פּרעזעס ד"ר ראַזמאַרין, די וויצע־פּרעזעסען: מינץ, דיקעס, ד"ר לייפונער ווי אויך פערטרעטער פון אַלע קרייז־פערבאַנדען באַראַ־נאָוויטש, לעמבערג, לאָדז, קראָקאָ, וואַרשאַ און ראָוונאָ.

ד"ר ל. זילבערשטראַם.

ליגע=מעטשען אין לאַנד

22-טע פּולק — משארני 3:4 (1:3)

ווילסאַ — קראַקאָוויאַ 1:3 (1:1)

רוך — לעגיאַ 1:4 (1:2)

וואַרטאַ — גאַרבאַרניאַ 1:4 (1:1)

ל.ק.ס. — פּאָגאָן 1:3

מעטש וועגען אריינגעהן אין דער ליגע

נאַפּשור (ליפּינאַ) — אַלשאַ (קראָקאָ) 1:3

מייסטערשאַפט אין האַזענאַ פאַר פרויען

נעכטען זענען אין קראָקאָ פאָרגעקומען די פינאַל־מעטשען וועגען דער מייסטערשאַפט פון האַ־זענאַ פאַר פרויען. די רעזולטאַטען זענען פאָלגענדע:

ל. ק. ס. - פּאָלאָניאַ (וואַרשאַ) 3:6

קראַקאָוויאַ - פּאָלאָניאַ (וואַרשאַ) 4:6

ל. ק. ס. קראַקאָוויאַ־פּאָלאָניאַ 6:11

נאָך די דאָזיגע רעזולטאַטען האָט די לאָ־דזשער מאַנשאַפט פון ל.ק.ס. דערגרייכט די מייס־טערשאַפט אין האַזאַנאַ.

פערזאַמלונג פון אַבסאָלווענטן פון „מכבי"־קורסען

היינט 8 אַ זייגער אין אָוונט, וועט אין לאָקאַל פון „מכבי" קאָשטשושקי 21 פאָרקומען אַ פערזאַמלונג פון די אַבסאָלווענטן פון די אינס־טרוקטאָרען=קורסען פון „מכבי".

ו.ק.ס. — הכח 0:4 (0:1)

דער פריינדשאַפטס־מעטש צווישן ו.ק.ס. און הכח האָט בעוויזען ווי וויים דער לאָדזער פוסבאַל־ספּאָרט איז געפאַלען. אפילו דער זיגער האָט בעוויזען. אַז די לאָדזער „א"=קלאַס האָט קיין אַהנונג נישט פון שפּילען. למען האמת מוז מען זאָגען, אַז הכח איז ארויסגעטרעטען אין אַ שטאַרק אָפּגעשוואַכטען צוזאַמענשטעל. די איבערמאַכט האָט דורך דער גאַנצער צייט געהאַט ו.ק.ס. און טאַקע דעם מעטש געוואונען אין דער פערהעלטניש פון 0:4.

פּובליקום ווייניג, ריכטער – ה' קראַכולעץ.

ד"ר צענטנאַראָווסקי געשטאָרבן פון אַ האַרץ-שלאַג

דער עהרען=פּרעזעס פון „קראַקאָוויאַ" און דער וויצע־פּרעזעס פון פּוילישען פוסבאַל=פערבאַנד ד"ר צענטנאַראָווסקי איז נעכטען געזעסען אין לאָזשע אויפ'ן קראָקאָווער סטאַדיאָן בעת די פינאַל־מעטשן פון דער האַזענאַ=מייסטערשאַפט, פלוצלינג איז אים נישט גוט געוואָרען. מ'האָט איהם אָפּגעפיהרט אין אַ פּריוואַט=קליניק, וואו ער איז באַלד געשטאָרבען. ווי דאָקטוירים ערקלערען האָט ד"ר צענטנאַראָווסקי בעקומען אַ האַרץ=שלאַג.

באָקס-מעטש

שלעזיען - פּויזען 8:8

ראָוונער חשמונאי אין ווילנא

די ראָוונער חשמונאי האָט שבת און זונטאָג פערשפּילט פאָלגענדע צוויי מעטשען אין ווילנאַ:

מכבי (ווילנע) – חשמונאי 3:0

ו.ק.ס. (ווילנע) חשמונאי 8:0

אינטערנאַציאָנאַלער לייכט-אַטלעטישער מעטש

פּוילען- טשעכאָסלאָוואַקיי 79½ 78½

צוויאַרום האָט פּוילען שוין צום צווייטען מאָל געוואונען דעם איבערגאַנגס-בעכער פון טשע-כישען אויסערן-מיניסטער בענעש.

„טור" - „פּ.ט.צ." 0:1

ווידזעוו - ל.ק.ס. (רעז) 0:4

מאָטאָציקליסטען רייד ארום לאָדז

אין נעכטיגען מאָטאָציקליסטען רייד ארום לאָדז האָבען אנטייל גענומען 29 מאָטאָציקליס-טען. דעם רייד האָבען פערענדיגט 16. דאָס ערשטע אָרט האָט פערנומען ראָזבע (טורינג).

אכטונג !!!

דעם שבת אָוונט איז דורך אַ טעות ארויסגעגעבען געוואָרען אין „פילהאַר-מאָניע" פון דער שאַטניע 2 מענער-פּאַלטענס, 2 מענער-היטען, 2 דאַמען=שירמס. דער, וואָס וועט דאָס צוריק אָפּגעבען, בעקומט פון די דירעקציע

אַ געהעריגע בעלוינונג

דיסקרעציע געוויכערט.

דירעקטאָר:

דוד צעלמייסטער.

Dr. R.

Zalcwasser

CHIRURG — כירורג

ציגעל-גאַס 19, טעל. 17-125

נעהמט אָן פון 1-2 ביינטאָג און פון 4-7 נאָכמ.

Dr. med.

Z.Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

וואָלינס יעצט

פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—1 און פון 2—3 נאָכמ.

אַ נייער מאַן

(סקיצע)

פון ליאַליאַ קויפמאַן

רייטשעל האָט זיך געלאַנגווייליגט.

זי האָט זיך געלאַנגווייליגט נישט נאָר דאַן, ווען זי האָט נישט געהאַט וואָס צו טון, נאָר אויך ביי דער אַרבייט ,רייטשעל איז פערהייראַט דאָס דריטע יאָהר.

עס איז עפּעס געשעהען אַזוי, אַז די ערשטע בעגייסטערונגען פון ליבע און פון פערהייראַטען לעבען זענען זעהר שנעל אַוועק, און געבליבען איז בלויז... די שעהנע אויסגעפּוצטע וואוינונג.

רייטשעל האָט זיך געמוזט מודה זיין פאַר זיך אַליין, אַז דאָס צוזאַמענלעבען איהר'ס מיט ראַלף'ן איז עפּעס געווען אָהן זאַלץ. עס האָט עפּעס קיין טעם נישט געהאַט. דאָס וואָס זיי האָבען גע־האַלטען פאַר אַזוי ליב און וויכטיג. — אָט די אַלע קליינע, לייכטע טישלעך, טעפּיכלעך, די לאָמ־פּען אונטער פערשידען־קאָלירטע אַבאַזשורען, די בעקוועמע סאָפקעס, — אָט דאָס אַלץ קוקט אויס וואולגאַר איצט, ווען זי, רייטשעל, קוקט אויף דעם מיט אַנדערע אויגען.

נאָך מעהר, עס האָט זיך אפילו געדאַכט, אַז אָט דאָס גאַנצע אָנגעשטעלטע מעבעל, אָט די אַלע שמאַכטערייען און זאַכען, וואָס זענען כלו־מרשט בוטיג פאַר היימישער „געמיטליכקייט", האָ־בען פערשטעלט און אויסגעטריקענט רייטשעל'ס לי־בע צום מאַן איהרען.

וואָרים זי, רייטשעל, פיהלט שוין פון לאַנג, אַז איהר ליבע צום מאַן איז עפּעס געראַנגשט דאָס, וואָס מיט דריי יאָהר צוריק.

דעמאָלט איז געווען אַ טרוים, און אַלץ איז געווען פּאַראַדיס, אין דער צוקונפט, איצט, אָבער, איז געבליבען די באַקעטע געגענוואַרט, און עס האָט זיך געדאַכט, אַז דאָס גוטע און פריידיגע איז פערבליבען ערגעץ ווייט הינטער איהר.

רייטשעל האָט זיך געלאַנגווייליגט.

זי האָט זיך געלאַנגווייליגט נישט בלויז אַליין, נאָר , — ערגער, — זי האָט זיך געלאַנגווייליגט אין דער געזעלשאַפט פון ראַלף'ען.

„ער האָט מיך אָפּגענאַרט", האָט זי ביי זיך אין האַרצען וועגען איהם געטראַכט, בעמיהענדיג זיך אין דעם צו געפינען אַ בערעכטיגונג פאַר איהר געפיהל. הגם מיט וואָס, אייגענטליך, ער האָט זי אָפּגענאַרט, וואָלט זי געוויס נישט געקענט זאָגען.

ער האָט זי אָפּגענאַרט מיט זיך אַליין. ער איז נישט דאָס, וואָס איהר האָט זיך געדאַכט. זי האָט זיך אַליין אָפּגענאַרט אין איהם

ראַלף איז אויך איצט געווען פערליבט אין זיין ווייב נישט ווייניגער ווי פריהער. אָבער דאָס, וואָס פלעגט פריהער פרעהען און אַנגענעם אויפ־רעגען, האָט איהר איצט אויסגעזעהען לאַקריצדיג און שטאַרק איבערטריבען. זי האָט זיך איצט גאַנץ אָפּט אַרויסגעמאַכט פון זייבע קושען, אַזוי אָפט, אַז אפילו ער האָט דאָס בעמערקט.

ביז.. צווישען זיי איז פאָרגעקומען אַ קריג.

די ערשטע מחלוקה צווישען מאַן און ווייב וואָס דאַכט זיך אויס ווי אַ קאַטאַסטראָפע, ווייל זי איז די ערשטע. דערנאָך איז געקומען די צווייטע קריגעריי, וועלכע האָט שוין נישט אַזוי געשראָקען, ווייל זי איז שוין געווען די צווייטע דערנאָך — די דריטע...

און מאַן און ווייב האָבען זיך צוגעוואוינט. זיי האָבען זיך צוגעוואוינט צו קריגען זיך, און אי־בערצובעטען זיך. רייטשעל האָט איצט אָפטמאָל געוויינט און האָט זיך אין האַרצען געדענקט פאַר אַנ'אומגליקליכער, און ראַלף פלעגט אין אַזאַ פאַל אַ כאַפּ טון דעם הוט און אַנטלויפען פון דער היים, — אַנ'אַלטער מיטעל פון מענער, וואָס דענ־קען דערמיט אַנצולערנען די ווייבער זייערע.

און ער איז געוואָרען אַ פעראַרימטער און האָט זיך אָנגעהויבען צו בעקלאָגען פאַר זיין אַל־טען פריינד, אַז ער פערשטעהט נישט, וואָס עס קומט פאָר מיט זיין ווייב: זי איז עפּעס אַזוי איבערגעביטען געוואָרען צו איהם!

— אפשר... איז זי ?... — האָט דער פריינד געפרעגט, צובויגענדיג זיך צו זיין אויער.

ראַלף האָט אָבער בלויז פינסטער אַ מאַך געטון מיט'ן האַנד. — ניין! ניין!! נישט דאָס! פּשוט זי איז איבער־געביטען געוואָרען צו איהם, זיין רייטשעל!

רייטשעל האָט זיך געלאַנגווייליגט.

אַ גאָר אומגעוואַרטעטע ענטדעקונג האָט רייט־שעל געמאַכט, און די דאָזיגע ענטדעקונג האָט אויף אַ מאָדנעם אופן געווירקט אויף איהר.

די פריינדין איהרע, אויך אַ כעהייראַטעטע, אַנגעט האָט זי געהייסען, האָט זיך עפּעס צו־אָפּט בעוויזען צו זיי אין הויז, און זי קוקט אויף ראַלפ'ן מיט איהרע שוואַרצע, גלאַנציגע אויגען... רייט־שעל האָט עפּעס בעמערקט... דאָס איז געווען די ענטדעקונג.

רייטשעל האָט גענומען אויפּפּאַסען אויף איהר, און מיט דעם חוש פון אַ פרוי האָט זי דער־שפּירט, אַז אַנגעט איז נישט גלייכגילטיג צו ראַלפ'ן, דורכאויס נישט גלייכגילטיג.

די גאַנצע אַפּאַטיע, די גאַנצע ביז־איצטיגע גלייכגילטיגקייט איהרע איז מיטאַמאָל פערשוואונ־דען, און זי, רייטשעל, האָט פלוצלינג אָנגעה־שפּיצט די אויגען און אויערען איהרע, אַזוי ווי אַ האָן, בשעת ער דערפיהלט די נאָהענטקייט פון אַ יע־גער.

ראַלף האָט נישט בעמערקט גאָרנישט. דער פערר אָבער האָט רייטשעל געזעהען אַלצדינג.

זי האָט געזעהען טויזענדער קליינינקייטען, פרויאישע קליינינקייטען, וואָס בעווייזען די פער־ליבטקייט פון אַ פרוי, און וואָס די מענער וועלען דאָס קיינמאָל נישט פערשטעהן, סיידען מען זאָל זיי דאָס צוקייען און אַריינלעגען אין מויל אַריין.

און אַ מאָדנע זאַך, וואָס מעהר זי האָט דאָס בעמערקט אין אַננעט'ען, אַלץ ליבער איז איהר געוואָרען ראַלף. ביי איהר האָט זיך עפּעס ווי בע וויזען אַ שפּאָגעל נייער ראַלף, אַ נייער, אינטע רעסאַנטער מאַן, וועלכען זי האָט פריהער נישט געקענט, וועלכער געפעלט אַנדערע פרויען! אַהאַ! און ער איז גאָר איהרער!

דאָס איז נישט געווען קיין אייפערזוכט. דאָס איז געווען ערוואַכטע ליבע, בעפרייטע פון דעם אייז פון אַלטעגליכקייט און גרויער וואָכענדיגער קייט. און די קליינע, לייכטע טישלעך און די אַלע מאָדערנע שמאַכטעס און קליינינקייטען האָבען מיט אַמאָל אויפגעלעבט ביי זיי אין די צימערן, אַנגע־הויבען ריהרען זיך, רעדען ווינקען שמייכלען...

רייטשעל האָט בעגייט די פאָרהענגלעך און האָט אויפגעהאַנגען אַ שטיגעל מיט אַ פויגעלע ס'זאָל זינגען.

אַ צופרידענע און אַ גליקליכע האָט זי גע־שמייכעלט צו ראַלפ'ן, ווי אין די ערשטע טעג, אין יענע טעג.

— איך בין אַזוי גליקליך, טייערע, וואָס דיין שלעכטע שטימונג האָט זיך ענדליך געענדיגט!

— האָט ער געזאָגט, אַרומנעהמענדיג זי. און זי, דערהאַלטענדיג דעם קאָפּ ביי איהם אויף דער ברוסט, האָט זיך דערמאָהנט אָן די בליקען, וואָס אַנגעט פלעגט אויף איהם וואַרפען, און זי האָט בערויערט בלויז איין זאַך: וואָס אַנגעט זעט נישט, ווי ער לאַשטשעט זי.

גיפטיגע היטלעריסטישע יודען־העצע אין דער שווייץ

אַ קאָרעספּאָנדענץ פון יעקב לעשצינסקי

די היטלער־פּעסט. די פאַשיסטישע מגפה, האָט אָנגעשטעקט כמעט אַלע לענדער פון איראָפּע, חוץ ענגלאַנד און פראַנקרייך. און נעהמט מען נישט די פּאָליטישע זייט פון פאַשיזם, נאָר די עקאָנאָמישע, מוז מען קומען צום טרויעריגען שלוס, אַז אויך פראַנקרייך איז שוין אַביסעל פערכאַפּט פון דער דאָזיגער בעוועגונג. האָבען דאָך נישט לאַנג צוריק אין פּאַריז און אין אַ סך אַנדערע פראַנצויזישע שטעט די קרעמער דורכגעפיהרט אַ שטרייק געגען די הויכע שטייער'ן, אונטער קאַמפּס־רופען, וועלכע דערמאָהנען אָן פּונקטען פון דער פאַשיסטישער פּראָגראַם.

אָבער מען דאַרף נישט צונויפמישען דעם פאַשיזם מיט'ן היטלעריזם. דער לעצטער איז דאָך פאַשיזם צוזאַמען מיט אַ באַרבאַרישען אַנטיסעמיטיזם, מיט אַ ווילדער שנאה צו יודען. און אויב דער פאַשיזם אַליין אַפילו טראָגט אין זיך גע־וואַלדיגע געפאַהרען פאַר יודען. סטראַשעט דער היטלעריזם מיט פיזישער אויסראָטונג, מיט הונגער־מאָרד פון די יודישע מאַסען. דאָס איז איינער פון זיינע צוועקען אין דער לייכטסטער דורכצופיהרען.

קאָן מען איצט טאַקע טיילען די איראָפּעאישע לענדער אויף פערכאַפּטע פון פאַשיזם און אויף פערפּעסטעטע פון היטלעריזם, און אומעטום, וואו עס איז נאָר פאַראַן אַ דייטשע בעפעלקערונג, דאָרטען וואַקסט דער היטלעריזם, דער פאַשיזם געפּאָרט מיט'ן ווילדעסטען אַנטיסעמיטיזם.

איך האָב צופעליג פערבראַכט עטליכע טעג אין דער שווייץ, אין דעם דאָזיגען אַמאָל געליבטען לאַנד פון פרייהייט פאַר אַלע, און איך בין געווען איבעראַשט פון דער פּאַניק, פון דער מרה־שחורה, וואָס האָט בעהערשט די יודישע בעפעלקערונג. מען געהט אַרום מיט אַראָפּגעלאָזטע נעזער; מען האָט מורא פאַר יעדען נייעם יוד, וואָס קאָן אַרויסרופען די אויפמערקזאַמקייט פון דער אַרומיגער בעפעלקערונג. מען סטאַרעט זיך נישט צו וואַרפען זיך אין די אויגען, זיך פערשטעקען וואָס טיפער אין לעכער, אום מען זאָל נישט אָנזעהן. מען זאָל נישט רייצען די שנאה־אַפּעטיטען פון די פיינד. מען זוכט גוי'ס פרומע ערליכע קריסטען, וועלכע זאָלען עדות־זאָגען, אַז יודען זענען גאָר נישט אַזאַ שלעכט פאָלק. ווי אַ סך מיינען. מען שיקט אַרויס די דאָזיגע ערליכע קריסטען פערטיידיגען יודען און דערצעהלען וועגען זייערע גרויסע פערדינסטען פאַר דער מענשהייט און פאַר דער געשיכטע, און אַליין האָט מען מורא צו זאָגען הויך אַ וואָרט.

איך האָב גענומען לייענען די שווייצאַרישע צייטונגען אין דער דייטשער שפּראַך, וועלכע זענען מיר גוט בעקאַנט פון די אַמאָליגע סטודענטישע יאָהרען, און איך בין נשתומם געוואָרען. אמת, זיי זענען נישט אַנטיסעמיטיש; פאַר אַנטיסעמיטישער אַגיטאַציע זענען בעשאַפען געוואָרען ביזע צייטונגען, וועלכע מען צוכאַפּט איצט, אַקוראַט ווי אין דייטשלאַנד צוריק מיט עטליכע יאָהר די ערשטע היטלער צייטונגען. אָבער אַנטקעגען די סאָציאַליסטען רעדען אַלע בורזשואַזע צייטונגען אַ לשון, וואָס נאָר אין די היטלער צייטונגען האָט מען דאָס געטראָפען.

די בורזשואַזע צייטונגען זענען, פערשטעהט זיך, שטענדיג געווען פיינדליך צו דער סאָציאַליסטישער בעוועגונג. אָבער זיי האָבען קיינמאָל נישט געקעמפט מיט אַזאַ חוצפה, מיט אַזאַ האַס, מיט אַזאַ פערראַכטונג, מיט אַזאַ אָפענעם רופען אויסצוראָטען די „מאַרקסיסטען," פערטרייבען זיי פון פּאָליטישען לעבען, מאַכען פון זיי אַש און שטויב.

די ליבעראַלע צייטונגען פון דער שווייץ האָבען אָנגענומען אַזאַ טאַקטיק; אום נישט צו דערלאָזען דעם היטלעריזם צו אַ זיג, נעהמען זיי איבער אַ טייל פון זיין פּראָגראַם, פערלויפען איהם דעם וועג און כאַפּען אַרויס פון זיינע הענד די קאַמפּס־רופען, וועלכע ציהען אַזוי צו די רואינירטע קליין און מיטעל־בורזשואַזיע.

מיט אַזאַ אַרט אַגיטאַציע זענען איבערפולט בורזשואַזע צייטונגען אין דער שווייץ. קומען די אַנטיסעמיטען, תלמידים פון היטלער'ן, וואָס בעקומען פון איהם נישט נאָר תורה און חכמה, נאָר אויך אַ סך געלד אויף אַגיטאַציע, און גיבען צו: ווער זענען די מאַרקסיסטען, די פערשפּרייטער פון גאָטלאָזיגקייט? יודען! ווער פיהרט אַראָפּ פון וועג די יוגענד און שאַפט די מאָדערנסטע ריכטונגען אין דער ליטעראַטור, אין דער קונסט, אין פאַמיליען־לעבען? יודען! ווער זענען די, וועלכע קעמפען פאַר פרייהייט, פאַר פרייען האַנדעל, פאַר פרייע איינוואַנדערונג? יודען! אַלזאָ, דער שלוס איז קלאָר: שלאָגט די יודען! טרייבט די יודען!! ראַט אויס די יודען! און דעמאָלט וועט אַלץ ווערען גוט און פרום, וועט דאָס לעבען צוריק ווערען פּשוט, און דערמיט אויך לייכט, און אָהן קריזיס־מאַטערנישען.

און גראָד וועגען דער שווייץ איז דאָס אַלץ אַ גרויסער ליגען, ווארום אין דער שווייץ זענען די גרעסטע באַנקירען דווקא נישט־יודען. אין דער ליטעראַטור און קונסט שפּילען יודען גאָר אַ קנאַפּע ראָלע, און אַפילו אין די גרויסע אינדוסטריען זענען יודען נישט קיין מאָנאָפּאָליסטען.

עס איז אָבער גענוג, איין יודישער רייכער באַנקיר, איין יודישער רייכער באַלעבאָס פון אַ גרויסען געשעפט, איין יודישער סאָציאַליסטישער פיהרער, איין מאָדערנער יודישער קינסטלער, כדי די אַנטיסעמיטען זאָלען אויפהויבען אַ געוואַלד און שרייען, אַז נישט נאָר אַלע באַנקירען און גרויס־אונטערנעהמער זענען יודען, נאָר אַלע יודען זענען באַנקירען און גרויס־אונטערנעהמער.

און גראָד האָבען מיר זעהר אינטערעסאַנטען מאַטעריאַל וועגען דער גרעסטער שטאָט אין דער שווייץ, וועגען ציריך, וועלכער ווייזט, ווי ווייט עס זענען נאָך די דאָרטיגע יודען פון ווערען באַנקירען און גרויס־אונטערנעהמער.

אין גאַנצען זענען פאַראַן אין דער שווייץ 20 טויזענד יודען, וועלכע מאַכען אויס קוים אַ האַלבען פּראָצענט פון דער גאַנצער בעפעלקערונג. אין דער גרעסטער שטאָט פון דער שווייץ, אין ציריך זענען פאַראַן מעהר פון 6 טויזענד יודען, און זיי מאַכען אויס אַביסעל מעהר פון דריי פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג. לאָמיר־זשע אַ קוק טון, ווי רייך אָדער ווי אָרעם עס זענען די ציריכער יודען. מיר האָבען פאַקטען פון דעם יאָהר 1921. אָבער זיי זענען געוויס כאַראַקטעריסטיש אויך פאַר אונזער צייט.

אין ציריך זענען געווען אין יאָהר 1921 , 267 מיליאָנער'ען, מענשען, וואָס האָבען פערמאָגט מעהר ווי אַ מיליאָן פראַנק. יודען זענען געווען צווישען זיי 23. דאָס איז געוויס אַ גאַנץ הויכער פּראָצענט, אָבער דאָך נישט מעהר פון אַרום 9 פּראָצענט, און מעהר פון 91 פּראָצענט זענען נישט־יודען. נעהמט מען די דורכשניטליכע רייכקייט פון איין מיליאָנער, האָט זי בעטראָפען ביי יודען איין מיליאָן מיט 650 טויזענד פראַנק, און ביי איין נישט־יודען — צוויי מיליאָן מיט 144 טויזענד פראַנק. אַלזאָ, די נישט־יודישע מיליאָנער'ען זענען אַפילו אין דער שטאָט ציריך, וואו עס זענען געווען מעהר יודישע גבירים, אַ סך רייכער פון די יודישע מיליאָנערען.

די יודישע מיליאָנער'ען וואַרפען זיך אַלעמען אין די אויגען, די קבצנים וויל מען נישט אָנערקענען. אָבער אויף 23 יודישע מיליאָנערען זענען געווען 1662 יודישע שטייער־צאָהלער, וואָס האָבען גאַרנישט פערמאָגט, וואָס האָבען נישט געהאַט קיין שום אייגענטום, העכער פון אַ העלפט פון אַלע יודישע שטייער־צאָהלער אין ציריך האָבען נישט געהאַט נישט קיין אייגענע הייזער און נישט קיין אייגענע געשעפטען. דאָס זענען אַרבייטער, אָנגעשטעלטע, רייזענדע פון פירמעס, בעלי־מלאכות און אַנדערע, וואָס פערדינען קוים צום לעבען.

מעהר פון 25 פּראָצענט פון אַלע יודישע שטייער־צאָהלער האָבען פערדינט ווייניגער פון צוויי טויזענד פראַנק אַ יאָהר, ווייניגער, אַלזאָ, פון 30 דאָלאַר אַ חודש, לויט דעם דעמאָלדיגען פּרייז. און 34 פּראָצ. יודישע שטייער־צאָהלער האָבען פערדינט פון 50 ביז 60 דאָלאַר אַ חודש.

מען דאַרף געדענקען, אַז די שווייץ איז דאָס טייערסטע לאַנד אין דער וועלט. פון די אָפיציעלע ציפערען פון דעם ציריכער שטייער־אַמט קאָן מען לייכט מאַכען דעם אויספיהר, אַז אומגעפעהר אַ פערטעל פון אַלע יודען לעבען אָרעם, און פערדינען אַפילו נישט גענוג צום לעבען און אַ דריטעל יודען פערדינט קוים, קוים אויף חיונה.

איז אָט די דאָזיגע כמעט צוויי־דריטעל פון אַלע יודען בעמערקען נישט די אַנטיסעמיטען, און די עטליכע יודישע מיליאָנערען, וועלכע מאַכען אויס ווייניגער פון איין פּראָצענט פון אַלע יודען, צוליגט מען אויף טעלערלעך און מען שרייט אַזוי, אַז מען זאָל מיינען אַז אַלע מיליאָנערען זענען יודען און אַלע יודען זענען מיליאָנערען.

—=(::)=—

יודישער לייב־דאָקטאָר פון פּוילישען קעניג סאָביעסקי

קעניג סאָביעסקי ראַטעוועט אָפּ לעמבערגער יודען פון אַ בלוט־בלבול

קעניג יאַן סאָביעסקי איז געווען אַ פרומער קריסט, און ער האָט געגלויבט אַז מענשען קענען נישט העלפען צו קיין שום קראַנקהייט. אַז דער אויבערשטער וויל נאָר אימיצען היילען, איז פאַר איהם גענוג, ווען ער צינדט אָן אַ ליכט ביים בילד פון דער הייליגער מוטער", לויפט זי שוין פאַר איהם תפילה טון...

דער קעניג האָט אָבער שטענדיג געליטען פון רוקען־שמערצען, קאָפּ־וועהטאָג, אויגען שמערצען, געשווירען אין האַלז, שמערצען אין גראָבען פינגער פון דער רעכטער פוס, פיבער־היץ און שלאָפלאָזיגקייט. פלעגט מען צו איהם רופען די גרעסטע דאָקטוירים פון לאַנד און אַמאָל האָט מען אַפילו גערופען אַ דאָקטאָר פון אויסלאַנד. דער קעניג האָט זיי אַלע אויסגעלאַכט, גרינג־געשעצט זייערע אָנזאָגען און גערופען זיי מיט צונעמענישען. איינמאָל האָט מען גערופען צו איהם דעם יודישען דאָקטאָר שמחה מנחם מיונה, וועלכער איז דעם קעניג זעהר געפעלען, ווייל ער האָט צוגעטראָפען דעם קעניג'ס קאַפּריזען, און עס האָט זיך איהם אויך איינגעגעבען צו בעווייזען פון דער ביבעל, אַז דער דאָקטאָר איז ווי אַ שליח פון אויבערשטען און דער מענש מוז טון וואָס דער דאָקטאָר הייסט.

געווען איז דאָס אין דער צייט, ווען סאָביעסקי איז נאָך געווען העטמאַן. אויך שפּעטער, ווען סאָביעסקי איז געוואָרען קעניג, איז שמחה מנחם מיונה געווען זיין לייב־דאָקטאָר. ער האָט בעגלייט דעם קעניג אין זשולקיעוו און אין לעמבערג. אין וואַרשאַ האָט דער קעניג וואַרשיינליך זיך געשעהמט מיט דעם יודישען דאָקטאָר, ווען אַלע האָבען געוואוסט, אַז ער טרייבט פון זיך די גרעסטע דאָקטוירים

געוואוינט האָט דאָקטאָר שמחה מנחם אין לעמבערג, וואו ער איז געבוירען געוואָרען און דאָרט איז ער אויך געשטאָרבען. געשטאַמט האָט ער פון אַ פאַמיליע דאָקטוירים, וועלכע האָבען זיך גערופען „מיונה" (פון דער שטאָט יאַנאַ), ווי יודען פלעגען זיך דאַמאָלס רופען אויפ'ן נאָמען פון דער שטאָט, פון וועלכער זיי זענען געקומען. די קריסטען האָבען איהם גערופען דאָקטאָר עמאַנועל דע - יאַנאַ. זייענדיג דעם קעניגס לייב - דאָקטאָר, האָט ער אויסגעווירקט ביים קעניג און ביי די הויף־לייט טובות פאַר יודען.

ווען קעניג סאָביעסקי איז אין יאָהר 1683 געקומען אַהיים אַלס זיגער פון דער מלחמה מיט די טערקען, האָט ער מיטגעבראַכט עטליכע ערא־בערטע טערקישע האַרמאַטען. אין האַרמאַט האָט ער אָוועקגעשענקט זיין יודישען דאָקטאָר, האָט שמחה מנחם פון דעם דאָזיגען האַרמאַט געלאָזט מאַכען אַ מנורה, וועלכע ער האָט דאַן געגעבען אַלס מתנה צו דער „טורי זהב" שוהל אין לעמבערג, וואו זי געפינט זיך ביז צום היינטיגען טאָג.

די לעמבערגער קהלה איז געווען שטאָלץ אויף איהר דאָקטאָר שמחה מנחם און זי האָט איהם אָפּגעגעבען גרויס כבוד. ער איז געווען דער פיהרער פון דער קהלה און איהר שתדלן ביים קעניג און זיינע הויף־לייט. ביים קלייבען געלד פאַר ארץ־ישראל איז ער געווען דער „נשיא", ער איז אויך געווען דער פערטרעטער פון לעמבערג צום „ועד ארבע ארצות", און ביים „ועד" פון 1699 איז ער געווען דער פאָרזיצער.

אין זשולקיעוו האָט אויך געוואוינט בצלאל בן הקדוש ר' נתן דעם קעניגס שטייער־פערוואַלטער פאַר פרייסען (מזרח־גאַליציען). פון וואַנען ער איז געקומען איז נישט בעקאַנט. אַריינטרעטענדיג אין דער זשולקיעווער קהלה, האָט ער זיך אָפּגעזאָגט פון אַלע פּריווילעגיעס, וואָס ער האָט און זיך פערפליכטעט צו געבען פאַר קהלה־צוועקען גלייך מיט אַלע אָרטיגע יודען. דערפאַר האָט מען איהם באַלד געוועהלט פאַר גבאי אין דער גרויסער שוהל.

און אין 1689 איז ער געוואָרען פּרעזידענט פון דער זשולקיעווער קהלה. אַזוי ווי ער איז געווען שטאַרק פערנומען, האָט מען בעוויליגט, אַז זיין איידעם זאָל איהם פערטרעטען ביי דער פיהרונג פון דער קהלה און נאָר ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען שתדלנות ביים קעניג, ביי די גלחים, אָדער ביי די גרויסע פּריצים, האָט דאָס בצלאל אַליין געטון און געבראַכט יודען טובות.

פּוילישע קעניגען האָבען געוועהנליך איבערגעגעבען דאָס איינמאָנען שטייער'ן צו יודען. זיי האָבען געהאַלטען, אַז אַ יוד פערשטעהט זיך בעסער אויף אַזאַ זאַך, ווי אַ קריסט קען דאָס טון. כפערשטעהט זיך, אַז אַזאַ ליבעראַלער קעניג ווי יאַן סאָביעסקי, וועלכער האָט געהאַט אַ היבשע צאָהל יודען אין זיין הויף, האָט אויך ליבערש אָנגעשטעלט אַ יודישען שטייער־מאָהנער, געוועהנליך איז אַ שטייער־מאָהנער געווען ביי יודען זעהר פערהאַסט, ר' בצלאל איז אָבער געווען אַן אויסנאַהם.

די פּריצים אָבער האָט שטאַרק געאַרט, וואָס אַ יוד מאָהנט ביי זיי שטייער'ען. ווען אַנדערע יודען זענען געוואָרען אָפיציעל בעצייכענט פאַר „אונגלויביגע" און זענען ערנידעריגט געוואָרען, האָט ר' בצלאל בעזעסען אַ מאַכט און די פון איהם אַרויסגעגעבענע שריפטען האָבען געהאַט די געזעצליכע קראַפט פון אַ געריכטליכען דאָקומענט. האָבען דעריבער די קריסטען געזוכט איהם צו בעליידיגען, האָבען זיך [illegible] איהם בעקלאָגט און אויסגעטראַכט וועגען איהם שרעקליכע זאַכען. אַזוי האָט מען אויף איהם איבערגעגעבען, אַז ער האַלט אַ צלם אונטער דער באַנק, און ווען עס קומט צו איהם אַ קריסט, אַ פּריץ אָדער אַ סוחר, נעהמט ער אַרויס דעם צלם פון אונטער דער באַנק און דערלאַנגט איהם, דעם קריסט צו שווער'ען. נאָכדעם ווי דער קריסט [illegible] פאַרטיג מיט זיין שבועה, וואַרפט ער דעם צלם מיט גרינגשעצונג אונטער דער באַנק.

פון אַ גאַנצע רייהע שטעט אין פּוילען האָבען די מאַגיסטראַטען געהעצט געגען דעם יודישען שטייער־מאָהנער. עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז מען האָט געגען בצלאל'ן [illegible] אויפ'ן סיים אין גראָדנע. דאָ האָט מען זיך דערצעהלט, אַז בצלאל בעגנב'עט די קעניגליכע קאַסע, אַז ער לעסטערט די קריסטליכע רעליגיע, דער גראָדנער סיים האָט בעשלאָסען צו בעשטימען אַ קאָמיסיע. וואָס וואָלט די זאַך אויספאָרשען, אָבער עס איז דערפון גאָר נישט געוואָרען.

בצלאל איז געשטאָרבען י"ט תשרי, [illegible] (1696) אין זשולקיעוו. אויף זיין מצבה שטעהט געשריבען, אַז ער האָט ביי זיין לעבען געטון פיל גוטס צו יודען און מיט אַלע כוחות האָט ער געשטיצט די תורה און איהרע לערנער. אָבער טראָץ דעם, וואָס בצלאל איז שוין געווען טויט, איז די שנאה צו איהם אַלץ נישט איינגעשטילט געוואָרען. עס האָבען זיך ווייטער פערשפּרייט וועגען איהם פּאַסקווילען אין לאַטיינישער און פּוילישער שפּראַך, אַפילו שפּעטער מיט יאָהרען, ווען מען האָט שוין דעם בצלאל אין פּוילען געהאַט אינגאַנצען פערגעסען, האָט מען אין דייטשלאַנד געשריבען וועגען זיינע „שלעכטקייטען" און פערשידענע אַנטיסעמיטישע שרייבער האָבען בענוצט זיין נאָמען אויף צו פערשפּרייטען האַס צו יודען.

* * *

אונטער דער הערשאַפט פון קעניג סאָביעסקי האָבען יודען אין פּוילען פריי אָפּגעאָטעמט. יודען האָבען געשאַפען לעגענדעס אַרום זיין פּערזאָן און די פאָלגענדע לעגענדע איז נאָך היינט פערשפּרייט צווישען די לעמבערגער יודען.

איינמאָל האָט מען אין לעמבערג פערשפּרייט אַ בלבול, אַז יודען האָבען ערמאָרדעט אַ קריסטליכען יונגעל, אום צו בענוצען זיין בלוט אויף מצות. דער קריסטליכער המון האָט זיך שוין געגרייט צו מאַכען אַ פּאָגראָם אויף יודען. אין יודישען געטאָ האָט מען דעריבער געלעבט אין טויט־שרעק.

גראָד האָט קעניג סאָביעסקי דעמאָלט פערבראַכט אין לעמבערג, וואו ער האָט געוואוינט אין זיין הויז אין רינג־פּלאַץ, ווען דער קעניג איז אין אַ שלאָפלאָזע נאַכט אַרויס אויפ'ן באַלקאָן, אום צו כאַפּען אַביסעל פרישע לופט, האָט ער בעמערקט דורכ'גנב'ענען זיך עטליכע מענשען, פון וועלכע איינער האָט געטראָגען אַ זאַק אויף די פּלייצעס. דער קעניג האָט באַלד בעפוילען צו פערהאַלטען די מענשען, און דאַן האָט, מען אין זאַק געפונען אַ טויטען קריסטליכען יונגעל, דעם טויטען האָט מען עס געוואָלט אונטערוואַרפען אין יודישען געטאָ. אום צו פערשפּרייטען אַ בלוט־בלבול אויף די יודען.

דער קעניג האָט בעפוילען צו בעשטראָפען די פערשווערער און מעלדען איבער דער גאַנצער שטאָט וועגען זיין ענטדעקונג. אום עס זאָל נישט פאַלען קיין שום פערדאַכט אויף דער לעמבערגער יודישער קהלה.

יודען טראָגען אין האַרצען אַ טיפע פערעהרונג פאַרן אָנדענק פון קעניג סאָביעסקי, וועלכען זיי בעצייכענען פאַר אַ מלך של חסד. ביי יודען געהען נאָך היינט אַרום לעגענדעס פון קעניג סאָביעסקיס צייטען.

י. שוחט.

בעזוך פון דער היטלער־יוגנט אין אונגאַרן

פיהרט צום וואוקס פון דער אַנטיסעמיטישער אַגיטאַציע

בודאַפּעשט, (י.ט.א.) די רייזע פון דער היטלער־יוגענד פון דייטשלאַנד איבער אונגאַרן האָט אומעטום פערשטאַרקט די אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונגען. אין דעברעטשין איז בעתן בעזוך פון היטלעריסטישען אויספלוג בלוטיג צושלאָגען געוואָרען אויף דער גאַס דער יודישער דורכגעהער הערמאַן שטענדיג. די אָרטיגע האַקענקרייצלער האָבען דעמאָנסטרירט איבער די גאַסען, געוואָרפען יודען־העצערישע אויסרופען און פערשפּרייט אַנטיסעמיטישע פלוג־בלעטלעך. די פּאָליציי האָט אַרעסטירט 5 דעמאָנסטראַנטען, וועלכע געהערען צו דער פּאַרטיי פון דעפּ. זאָלטאַן מעסקאָ.

אין פּעסטער שעבעס און מישטעץ (נישט ווייט פון בודאַפּעשט) זענען מעהר ווי 1000 הייזער בעדעקט געוואָרען מיט ריזיגע האַקענקרייץ־צייכנס און אַנטי־יודישע לאָזונגען. די הייזער־אייגענטימער זענען אַרויסגעטרעטען געריכטליך געגען דעפּ. זאָלטאַן־מעסקאָ, וועלכער שטעהט בראָש פון דער האַקענקרייץ־בעוועגונג, פאָדערענדיג ענטשעדיגונג פאַר אָבריינינגען די הייזער פון די האַקענקרייץ־צייכענס.

ווענען רופען א זיצונג פון קהלה-ראט און קהלה-פערוואלטונג

תשובה פון וויצע-פרעזעס בערגער און פון קהלה-ראט פרעזעס ליבערמאן

אין צוזאמענהאנג מיט אונזער נעכטיגע ידיעה, אז מאג. מ. באלבערישסקי האט זיך, אין נאמען פון דער פאלקיסטישער-פראקציע ביי דער קהלה, געווענדעט ווענען רופען עקסטרע זיצונגען פון קהלה-ראט און פערוואלטונג, ווענען אננעמען א שטעלונג צו דער אנטיסעמיטישער העצע, וואס ווערט געפיהרט אין שטאט, האט די קהלה נעכטען צוגעשיקט פאלגענדע תשובה.

„צו דער פאלקיסטישער פראקציע ביי דער לאדזער יודישער קהלה.

בתשובה אויף אייער בריף פון 2-טען ה.ח. בין איך אייך דערמיט מודיע, אז ווענען אלע פאקטען פון אנטי-יודישער אגיטאציע איז אויף אנ-אויספיהרליכען אופן מיטגעטיילט געווארען די נצהריגע מאכט-אינסטאנצען, וועלכע האבן צוגע-זאגט אנצונעמען די נויטיגע מיטלען. אין שייכות דערמיט האלט איך צוליב כמה טעמים דאס רופען א זיצונג ווענען דעם דערמאנטען ענין לעת-עתה פאר נישט צוועקמעסיג". אונטערגעשריבען ל. ה. בערגער, וויצע-פארזיצער פון דער קהלה-פער-וואלטונג.

דער צווייטער בריף פון פרעזעס פון קהלה-ראט לויטעט: „בתשובה אויף אייער בריף פון 2-טען ה. ח. בין איך אייך מודיע, אז צוליב די זעלבע טעמים, וואס זענען אנגעגעבען געווארען אין דער תשובה צו אייך פון וו. פארזיצער פון דער קהלה-פערוואלטונג האלט איך לעת עתה פאר נישט צוועקמעסיק דאס רופען א קהלה-ראט זיצונג ווענען דעם דורך אייך בערירטען ענין. — פ. ליבערמאן פארזיצער פון קהלה-ראט.

מוזיקאלישע נאטיצען

בעטהאווען-קאנצערט אין „העלענאוו"

די דייטשען: שילער, בעטהאווען, פון „ערהא-בענעם רייך" זענען גוטע גייסטער. „מענשען זיים ברידער" - האט איינער געדיכטעט און דער אנדע-רער האט מוזיקאליש נאכגעדיכטעט.

ווי ווייט מענשען זענען געווארען ברידער, זעהען און ווייסען מיר אלע. אלענפאלס, פארשאפט די הערליך-פערטאנטע דיכטונג פרייד און שענקייט.

די דייטשען, די „אלערליבסטע" פון דריטען רייך, ימח שמם, זענען בייזע גייסטער. „מענשען זיים פיינט"—„דיכטען" זיי. ווי ווייט זיי זענען גע-ווארען פיינט, זעהען און ווייסען מיר אויך אלע.

און אזא הערליכע, במחילה, „דיכטונג" פער-שאפט פאר קיינעם נישט קיין שעהנקייט און פרייד, נייערט לייד און עקעל.

אזעלכע געדאנקען און געפיהלען בעהערשען דעם צוהערער, ווען ער געפינט זיך אינ'ם ר ײ ך פון בעטהאווענ'ס הערליכער קלאנגען-וועלט.

און נאר די מאכט און קראפט פון די קלאנ-גען ווירקען, אז מען זאל כאטש אויף א ווײלע פערגעסען די „אלערליבסטע" פון „דריטען רייך" און זייערע וואוילטאטען פאר די מענשען-ברידער..

פאר אט ד ע ר רגע דערף מען אויסדריקען אנערקענונג די איינארדנער פון בעטהאווענס פעס-טיוואל.

די 5 - ט ע אונטער ה' זאקס לייטונג איז געווען איבער אלע ערווארטונגען אויסגעצייכענט. ה' זאקס האט געהאלטען דעם ווים-נישט סימפא-נישען ארקעסטער מיט אייזערנע צוואנגען און ער האט דערגרייכט דורכרעם דעם גאנצען בעטהאווען-כאראקטער פונ'ם ווערק. אין מאנכע שטעלען איז אויך געווען א קלוגע ניואנסירונג. דער דיריגענט האט דיריגירירט די „5-טע" אויסענווייניג.

די „9 - טע" אין גארטען און דאך איז עס געווען א גוטע לייסטונג פון דיר. טעאדאר דידער.

דער ארקעסטער, די סאליסטען און דער גרוי-סער „הזמיר"-כאר האבען געשפילט, געזונגען ריין, ריטמיש און מיט דער נויטיגער קראפט.

* * *

אט אזוי איז פלוצלונג, אין א מיטען מיטוואך אויפגעפיהרט געווארען בעטהאווענס גרעסטע ווערק און דאס אויסשליסליך פון יודען... שפילט - זשע, זינגט זיך יודעלעך, ברידערלעך, פערגעסט כאטש אויף א רגע אייערע אינערליכע („פאד פרענגעזש") און אויסערליכע „פריינד" („פעלקישער בעאבאכ-טער").

D—ski

„Victual"

דאס איז דער נאמען פון דער פירמע, וועלכע ערעפענט דינסטאג, דעם 5-טען סעפטעמבער ד. י. א סקלאד פון וויין, דעליקאטעסען און שפיריטוא-ליען אויף פיעטריקאווער 64.

דאס נייע וויין און דעליקאטעסען-געשעפט וועט בעזיצען אויף לאגער די בעסטע קוואליטע-טען קאלאניאל-ווארען, פרוכטען, צוקער, שאקאלאד און וועט פערקויפט ווערן צו די נידריגסטע פרייזן.

דער אייגענטימער פון דער פירמע „Victual" איז דער בעקאנטער פאכמאן אין דער בראנזשע ה' פעליקס בערמאן.

דעלעגאציע פון „פועלי אגודת ישראל"

אין לאדזער „קראנקען-קאסע"

פאריגע וואך האט א דעלעגאציע פון פא"י אין די פערזאנען פון ראטמאן י. בילאער ג. פרנס צעדערבוים און רעד. פ. לאנדענבערג איבערגעגע-בען א אויספיהרליכען מעמאראנדום די דירעקציע פון „קראנקען-קאסע" אין לאדז און דעם „רעגירונגס-קאמיסאר" פון דער קאסע. דער מעמאריאל פא-דערט, אז ביים קרייז-שפיטאל פון דער קראנקען-קאסע זאל איינגעריכטעט ווערען א כשרע קיך וואס זאל שטעהן אונטער דער אויפזיכט פון א ספעציעל דערצו אנגאזשירטען משגיח פון ראבינאט די דעלעגאציע האט מען פערשפראכען מיט דעם ענין זיך געבוי' צו פעראינטערעסירען און אויב ס'וועט נאר זיין מעגליך וועט מען דעם פערלאנג נאכקומען.

פון לעגיאן א. נ. פון פולק. בערעק יאסעלעוויטש

די קרייז-קאמענדע פון לעגיאן הויבט אן די פערטע ווערבירונגס-אקציע: עס ווערען אנגענומען יונגעלייט פון 16 יאהר אן.

די אבסאלווענטען פון מיליטערישע צוגריי-טונג ביים לעגיאן געניסען פון בעדייטענדע הנחות ביים שפעטערדיגען מיליטער-דינסט.

מיטגלידער ווערען אנגענומען יעדען טאג, חוץ פרייטאג און שבת פון 7—9 אווענד.

ביים איינשרייבען זיך אין לעגיאן, ווערען געפאדערט דאקומענטען: געבורטס-מעטריקע און צייגניש פון הויז-אדמיניסטראטאר.

אויסשטעלונג פון 3 קינסטלער

אין דער שטאטישער גאלעריע, אין שענקעוויטש-פארק

נעכטען 12 בייטאג האט זיך געעפענט אין לאקאל פון דער שטאטישער בילדער-גאלעריע (שענקעוויטש-פארק) די אויסשטעלונג פון די דריי פוילישע קינסטלער קאנעלבא, קאקאשקא און מאצ-קעוויטש.

די דאזיגע אויסשטעלונג איז איינע פון די אינטערעסאנטסטע פאר די לעצטע יאהרען.

קינדער פאר קינדער

אויף א קינדער-פארשטעלונג אין פאדעמביע, אויסגעפיהרט פון די קינדער: סאלא שימשעוויטש, דארא דארפבערגער, סטעפא שייעוויטש, אלא קרול און אנדערע קינדער איז געזאמעלט געווארען 54 זל. פאר'ן יתומים-הויז (זגערזשער 40). דאס געלד פון די קינדער איז אריינגעטראגען געווארען אין דער קאנצעלאריע פון יתומים-הויז.

זעלבסטמארדען

פון ארבייטסלאזע

(2) מחמת עלענד און נויט האט זיך נעכטען אין טויער אויף פוצקא 30 פער'סם'ט מיט סוב-לימאט-פראשקעס די 39-יעהריגע ארבייטסלאזע און היימלאזע אליציא בעדנארעק.

פאגאטאוויע האט זי, אין א געפעהרליכען צושטאנד, אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

* * *

(א) אויף זשעלאזנא 11 האט זיך גע'סם'ט מיט יאדינע דער 28-יעהריגער ראמאן קלאס — אנ'ארבייטסלאזער.

* * *

(א) אויף לאגעווניצקא 57, אין טויער, האט זיך פער'סם'ט מיט סובלימאט דער 45-יעהריגער סטאניסלאוו ראטאיטשיק — אנ'ארבייטסלאזער און היימלאזער.

* * *

(א) אויף פאביאניצער 33 האט זיך אויפגע-האנגען איינער עדווארד קעמפא.

מ'האט בפוויזען ארונטערצונעהמען איהם נאך א לעבעדיגען פון דער תליה, און פאגאטא-וויע האט איהם אין א שווערען מעמד אפגע-פיהרט אין קרייז-שפיטאל.

„עקסאדוס" — היינט פרעזענטירען מיר דעם גרויסען שלאגער

אנהייב פון די סעאנסען אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג. שבת און זונטאג — 12.30 א זייגער בייטאג.

קלאנג-קינא CAPITOL

פערשידענעס

ס'ווערט געזוכט אויף ארויסצוגעבען ארבייט אויף 10-ער שטריק-מאשין ווי אויך אויף אפנונג. אויך ארויסצוגעבען אויף קראפט-שפול-מאשין. זיך צו ווענדען צו סטריקאווסקי, לימאנאווסקיעגא 14.

שייטלען מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעפיהרט. ווסכאדניא 43 ביי מייזעל. 4918

קינסטליכע שטאפעריי נעהמט אן פערשידענע גארדעראבען צו פארשטאפען צו נידריגע פרייזען, לימאנאווסקיעגא 15, בערענבלאט, אין הויף. אין דער אפי-צינע. 4918

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפילים, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9 — 1 פארמיטאג. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

עבער דער מאשין

ווערען אנגענומען אויכצוניייען ביי ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

קליינע אנאנסען

1 זלאטי אנאנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

א גוטער אבערמאשינער 1 טע זארט דאמען-מאגאזין ווערט געזוכט. ח. וואלידיסלאווסקי, טראיגוטא 4. 4928

אנ'ערשטקלאסיגער קוואליפיצירטער אויבער - פרעסער צו דאמען-מאגאזין ארבייט ווערט נעבראיכט ביי שלאמא-וויטש, זגערזשער 14. 4922

א קוואליפיצירטע האנד-שפולערין ווערט געזוכט נאוואמיעסקא 6, פראנט, 4-טער שטאק, וו. 7, אויף ארויסצוגעבען ארבייט אויף א 10-ער מאשין. 4925

ראקאלען

אין א שעהן מעבלירט זוניג צימער מיט 2 פענסטער, פראנט, ביי בעסערע מענשען איז דא א פלאץ צו שלאפען פאר איינעם אדער צוויי יונגעלייט. צו ערפאהרען זשעלאזנא 65, וו. 18. 4913

דירעקט פון ווירט צו דינגען א שטוב מיט א קיך ווי אויך אנ'עינצעלנע שטוב מיט אלע בעקוועמליכקייטען. פראנ-ציסקאנער 30, צו'אהר מיט טראמוואיען 1, 6, 14.

פרייע פאסטענס

א קוואליפיצירטע האנד-נייהערין צו דאמען-מאגאזין, ווי אויך א לערן-יונגעל, באלד געצאהלט, ווערט געזוכט. צו ער-פאהרען ביי שלאמאוויטש, קאמיעננא 1.

א גוטע קעכין קען זיך גלייך מעלדען פאמארסקא 25, ביי דרעסלער. 2-טען הויף, פארטער. 4615

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטער שטריקער מיט אנ'אייגענער מאשין און 12 גלאטע ביי זיגעלמאן, ציגעל-גאס 18.

ס'איז נויטיג קוואליפיצירטע האנד-זאקען-מאכער צו 156-ער מאשין-שקאר-פעטען. פאמארסקא 53, ציטרינאווסקי.

ס'ווערט געזוכט א שטריקער-ארבייטער און א האנד-נייהערין, ביי פעטער, זאכאדניא 19. 4921

א קוואליפיצירטער רונד-זשאקארד-ארבייטער צו קעמניצער מאשין ווי אויך אויף ארויסצוגעבען צוזאמען אויף א 9-ער מאשין. צו מעלדען זיך ביי מ. פרענקעל, פולנאצנא 27. 4926

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע און מאניקור ביי קערש, סקווערא 15

ווערקשטעל שירמס פון און שפאציר-שטעקענס ס. פייגענבוים לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ-פרייזען. נעהמט אן אלערליי רעפעראטורען פון שירמס און שטעקענס.

כירורגישער קאבינעט Dra med. M. Kantora

איז געווארען איבערגעטראגען אויף זשעלאנא 5 טעל. 22-112

נעהמט אן פון 1–3 און פון 6–8 אוו. לעטשניצע-פרייזן.

צאהן-ארצט St. Gelberg

14 זאוואדזקא 14, טעל. 33-108

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 10–2 און פון 4–7 אוו.

לעטשניצע זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

Dr. med. S. Kantor

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

וואוינט יעצט אויף 90 פיעטריקאווער 90

טעל. 45-129

נעמט אן פון 8–2 בייטאג און 5–9 אוו.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 60— 4
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . . .

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען 20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס מעטערדיגע ווארט 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ – 5 זל. א חודש ; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טאר מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיני. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Drukarnia „Najer Folksblat". Piotrkowska 81.